Республика күні 25 қазан

Республика күнімен!

ЗАҢ газеті

zangazet@mail.ru

№80 (3611) 24 қазан 2023

ZANMEDIA.KZ

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ДЕКЛАРАЦИЯ – ТӘУЕЛСІЗДІК БОЙТҰМАРЫ

Тәуелсіздікті жақындатқан, азаттықты сезіндірген декларацияның ел тарихындағы алар орны бөлек. Себебі 1990 жылы 25 қазанда қазақ елі үшін тағдыршешті құжат дайындалып, көпшілікке таныстырылған еді.

«Қазақ КСР-нің мемлекеттік егемендігі туралы» декларация – сын сағатта ел басында тұрған азаматтардың жанкешті еңбегінің жемісі. Өйткені жетпіс жылдық бодандықтың боз қамытынан бас тартып, жаңа қадам жасау, тәуелсіздікке ұмтылу тәуекелі көп, жауаптылығы зор іс болатын.

(Соңы 2-бетте)

ЛЕБІЗ

ҰЛТТЫ БІРІКТІРГЕН ҰЛЫҚ МЕРЕКЕ

Құрметті әріптестер!

Сіздерді Судьялар одағы атынан Республика күнімен құттықтаймын!

Еліміздің әрбір азаматы үшін Республика күні – айрықша мәнге ие Ұлттық мереке, ата-бабамыз ғасырлар бойы аңсаған тәуелсіз елдің символы. 1990 жылғы 25 қазанда Қазақстанның Мемлекеттік егемендігі туралы Декларация қабылданды.

Ел егемендігіне қол жеткізу оңайға соқпады. Осы тарихи жолда біздің ата-бабаларымыз Отанға деген сүйіспеншілік пен ерліктің жарқын үлгісін көрсетіп, бостандық пен әділеттілікке қол жеткізу үшін жанқиярлық күрес жүргізді. Бұл отансүйгіштік қозғалыстың негізінде өз Туы мен Әнұраны бар тәуелсіз мемлекетті құруға деген асыл ұмтылыс болды. Олар өздерінің сенімі, рухани күш-қуаты мен ерік-жігерінің арқасында сан ғасырлық арманын жүзеге асырды. Мемлекеттің егемендігі туралы Декларация олардың күш-жігері мен қаһарман ерлігінің ең айшықты жәдігеріне айналды.

Тәуелсіздікке қол жеткізген кезеңнен бері ауқымды жұмыстар атқарылды. Бүгінгі таңда Қазақстан әлемде өзінің лайықты орнын тауып, мемлекет өмірінің көптеген салаларында қарқынды дамып келеді. Объективті, оның ішінде бізді қоршаған алмағайып әлемдегі қиындықтарға қарамастан, Қазақстан өз мақсатына – әрбір азаматтың құқықтары мен міндеттері қорғалған, әлеуметтік тұрғыдан өркендеген әрі экономикалық дамыған мемлекетке айналу жолында сенімді қадамдар жасауда.

Қазіргі таңда дүние түрленіп, жаңа трендтер мен сын-қатерлер, оның ішінде цифрлық дамуға қатысты түрлі өзгерістер пайда болып жатыр. Бірақ адам құқықтарын қорғау біздің мемлекетіміздің ең басты, іргелі құндылығы, мемлекет тұрақтылығының өлшемі болған, әрі қарай да солай болмақ. Сот төрелігін жүзеге асыру, заңның үстемдігін, адам құқықтарының мызғымастығын ең биік межеге бекіту секілді жауапты әрі мәртебелі міндет судьялар корпусына жүктелген. Біз – әрбір судья бұл міндетті жүрегімізбен сезінуге міндеттіміз.

Құрметті әріптестер, Сіздерді Республика күнімен құттықтай отырып, дендеріңізге саулық, жұмыстарыңызға табыс, отбасыларыңызға бақ-береке, жарқын болашақ тілеймін! Мереке құтты болсын!

Сәкен АБДОЛЛА,
Қазақстан Республикасы
Судьялар одағының төрағасы

СӘТІ ТҮСКЕН СҰХБАТ

Мадияр БАСШЫБАЕВ,
Жетісу облысының прокуроры:

«ПРОКУРАТУРА - ҚҰҚЫҚТЫҚ САЛАДА ЗОР ӨКІЛЕТТІККЕ ИЕ»

(Сұхбатты 5-беттен оқи аласыздар)

ХАЛЫҚ ПЕН НАРЫҚ

НЕСИЕ КҮЛІП КІРІП, КҮҢІРЕНТІП ШЫҒАДЫ

Халықтың 84 пайызы несие қамытын киіпті. Бұл дегеніміз – 8,4 миллионнан астам адамның қарызы бар деген сөз. Соңғы бір жарым жыл ішінде бұл көрсеткіш 27 пайызға өскен. 90 күннен кешіктірілген қарыз көлемі шамамен 1,4 трлн. теңге. Яғни, 1,7 миллион адам қарызын уақытылы төлей алмай отыр. Осының бәрі несие проблемасының қаншалықты асқынып кеткенін көрсетеді. Мемлекет бұл ретте қиын жағдайға тап болған азаматтарға барынша көмек қолын созуда. Президент 2019 жылы 500 мың азаматтың кепілсіз кредитін кешіру туралы шешім қабылдады. Сондай-ақ, «Жеке тұлғалардың банкроттығы туралы» заң да өз тиімділігін көрсетті. Бірақ жағдайды түбегейлі шешу үшін әлі де кешенді шаралар қажет.

Жақында Парламент Мәжілісінің депутаттары тиісті құзырлы орын өкілдерін шақырып, арнайы тыңдау өткізіп, мәселені жан-жақты талқылады. Жиында сөз алғандар қалыптасқан жағдайға байланысты өз түсінігі, пайымы деңгейінде баға беріп, ұсыныс қосты. Олардың қай-қайсысы да шындықтан алыс емес. Мәселен, алдымен сөз алған Мәжіліс төрағасы Ерлан Қошанов халықтың несие құрығына түсуіне белгілі деңгейде қаржы ұйымдары ықпал етіп жатқанына назар аударды. Олар жарнамаларымен қызықтырып, несиені алу жолдарын жеңіл әрі қолжетімді етіп қойған. Бүгінде онлайн несиені тіпті 14-16 жастағы балалар рәсімдей алады. Тек смартфон мен интернетің болса жеткілікті. Бұл жаста адамның қаржылық жауапкершілікті арқалуы мүмкін еместігі қаржы ұйымдарын ойландырмайды да. Оларға несие берсе болғаны. Өйткені, қарызды төлейтін – әлгі балалардың ата-анасы.

Еш ойланбастан тіпті бірнеше несиені қатар алатындар көбейіп барады. Жиырма несиесі барлар да табылыпты. Олардың көбі мұндай қадамға алдыңғы несиесін алу үшін барады. Осыны көріп тұрып, банктер қалай несие береді? Мұның сыртында тәжірибе адамдардың банк шарттарын түсінбейтінін көрсетіп отыр. Алған ақшасын бірнеше еселеп төлейтінін түсінбей, несие рәсімдей береді. Осы ойланбай жасалған қадамның соңы маскүнемдікке салыну, шаңырақтың шайқалуы, өзіне қол салу секілді келеңсіз жағдайларға әкеліп жатыр. Адамдар қаржы алаяқтығынан шығу үшін қаржы пирамидасының да құрбандарына айналып жатыр. Осыны айтқан Қошанов мырза халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру қажеттігін атап көрсетті. «AMANAT» партиясы бастаған, бүгінде өз тиімділігін көрсетіп отырған «Қарызсыз қоғам» жобасын жалпыхалықтық бағдарламаға айналдыру керектігін мәлімдеді. Мәселенің салдарымен емес, себебімен күресу үшін заң арқылы несие беру талаптарын күшейту, оның ішінде, әсіресе, төлем қабілеті төмен жандарға несие берілмеу тетігін жасау қажеттігіне назар аударды. Сыйақыны төмендету, өтелген несиені коллекторлық ұйымдарға сатуға тыйым салуды да заңнамалық тұрғыда негіздеу керектігін атап көрсетті.

Жиында сөз алған Ішкі істер вице-министрі Игорь Лепеха халықтың несиеге батуына қатысты екі факторға назар аударды. Біріншісі – киберқылмыстың, әсіресе, интернет-алаяқтықтың артуы, екіншісі – өз-өзіне қол жұмсау, сондай-ақ азаматтардың кредиттер мен қарыздар бойынша төлем жасай алмауынан жасалған қылмыстары.

(Соңы 3-бетте)

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ДЕКЛАРАЦИЯ – ТӘУЕЛСІЗДІК БОЙТҰМАРЫ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Осы тұста ертеңіне алаңдаған елді алға ұмтылдырған, келешекке сендірген негізгі құжат – осы декларация болғаны күмәнсіз. Халықтың қиындықтан қорықпауына, тәуекелден тайсалмауына негіз болған да – осы декларация! Себебі декларацияда ата-бабамыз ғасырлар бойы аңсаған тәуелсіздіктің іргетасы қаланып, егемендік деген аңсар сөз тұңғыш рет құжат жүзінде таспаланған болатын.

Декларацияға сәйкес, ҚазКСР егемендігі жарияланып, Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретіндегі саяси-құқықтық негіздері бекітілді. Онда алғаш рет ел аумағының тұтастығы, оған қол сұғылмайтындығы, қазақ халқының және Қазақстандағы басқа да этнос өкілдерінің төл мәдениетін, дәстүрін, тілін қайта түлету мен дамыту, ұлттық қадірқасиетті нығайту сияқты мемлекеттік қағидаттар бекітілді. Осы декларацияның арқасында біз кеңестік заңдарды қолданудан бас тартып, өз Ата заңымызды құруға қадам бастық. Өйткені республика – егемен ел, ерікті адамдардың мемлекеті деген сөз.

Тарих беттерін парақтағанда, декларацияның ел үшін қаншалықты құнды, маңызды болғанын бағамдай түсесің. Әсіресе, бұл құжатты таныстырудың өзі тартысты болғаны белгілі. Бұған сол кездегі естеліктерімен бөліскен бірінші Президент сөзі дәлел. Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің мәжілісінде декларация жобасын таныстырған Нұрсұлтан Назарбаев: «...біз декларациядан республикадағы ұлттық мемлекеттілік мәселесін ғана емес, сонымен қатар қазақ халқы туралы сөздерді де алып тастағысы келетіндермен келісе алмаймыз. Бізді бұл жағдай КСРО-ның басқа ұлттарымен тең емес жағдайға түсіреді әрі бұны қазақ халқы дұрыс түсінбей қалуы мүмкін. Одақтас республикалардың осыған ұқсас декларацияларының кез келгенін алыңыз – барлық жерде ұлттық мемлекеттілік туралы ереже бар. Бұл тезисті біздің құжаттан тек республика аумағындағы қазақ халқының саны басым емес деген сылтаумен алып тастау саяси тұрғыдан дұрыс емес. Қазақ халқы өзінің бүкіл тарихында интернационализм идеяларын ұстанатынын дәлелдеп, өздеріне деген мұндай көзқарасқа лайық емес еді» деп өзінің биік ұстанымын білдірген болатын.

Дәл осы естелік декларацияны дайындаудағы ұлт қайраткерлерінің елге, жерге, отанымызға деген зор махаббатын, жауаптылығын, шексіз құрметі мен сүйіспеншілігін көрсетсе керек. Декларация жүректе тоң боп қатқан бодандық қамалын бұзды, санадағы күмәнді сейілтті. Әрине, құжаттың қабылдануына дауыс берген депутаттар әрекетінің өзі сол тұста ертеңгі күнге деген күдіктің қою болғанын айғақтайды. Өйткені осы кездегі тарихи хаттамаға көз жүгіртсек, Тәуелсіздік декларациясына сырттай дауыс берген депутаттардың 261-і құжатты қолдағанымен, 18-і қарсы шығып, 2 адам қалыс қалған, бір депутат дауыс бермеген. Декларацияның қабылдануы халықтың рухын көтерді, ертеңгі күнге деген сенімін нығайтты.

Мұрат ТЛЕУБЕРДИЕВ,
Түркістан облысының прокуроры

Тәуелсіздіктің темірқазығы болған Республика күні кейіннен мемлекеттік мерекелер тізімінен алынып тасталды. Бірақ, одан бұл күннің маңызы әлсіреп, мәні төмендеді деп айта алмаймыз. Бұл айшықты мерекенің қадірі, қуаты әр отандасымыздың жүрегінің түбіне берік орнықкан еді. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Республика күнін ұлттық мереке ретінде қайта түлету туралы ұсынысы сол көпшіліктің көкейінде талай уақыттан бері бұғып жатқан ізгі тілекті қозғағандай болды. Содан болар, Ұлттық құрылтайда айтылған оңтайлы ұсынысты Қазақстан халқы бірден қолдады.

Жалпы, ел өміріндегі айтулы оқиғаларды бірден тарих бетінен сызып тастауға болмайды. Азат ел атанғанына отыз жылдан енді асқан Қазақстан үшін тәуелсіздік жылдарындағы әрбір оқиға үлкен мәнге ие. Ал өткенге оралып, кейінге қайырылу – болашақ үшін қажет. Сондықтан Республика күнінің қайта ұлық мерекеге айналуы – ұлт үшін маңызды шара.

Ұлттық мерекенің мемлекеттік мерекеден бәсі жоғары. Себебі ұлттық мереке ерекше тарихи маңызы бар, мемлекеттіліктің дамуына елеулі әсер еткен оқиғаларға орай белгіленеді. Ал мұндай күні мемлекеттік органдарда ресми іс-шаралар ұйымдастырылып, тәуелсіздікке тірек болған оқиғалар тарихи тұрғыдан талданады.

Тәуелсіздік декларациясынан бастау алған азаттық жолында Қазақстан үлкен жетістіктерге жетті, биік белестерді бағындырды. Әлем таныған, дүние жүзінің халқы мойындаған өркениетті, қауіпсіз мемлекетке айналды. Ал оның қауіпсіздігінің сақталып, құқықтық тұрғыдан дамуында прокуратура органының көмегі өлшеусіз.

Қазақстан Республикасының прокуратурасы – мемлекет атынан заңда белгіленген шектерде және нысандарда Қазақстан Республикасының аумағында заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды жүзеге асырады, сотта мемлекеттің мүддесін білдіреді және мемлекет атынан қылмыстық құдалауды жүзеге асырады.

Прокуратураның негізгі мақсатының бірі – адамды, оның өмірін, құқықтары мен бостандықтарын мемлекеттің ең жоғары құндылықтары ретінде қорғау, Қазақстан Республикасының аумағында заңдылықты қамтамасыз ету мақсатында адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын, заңды тұлғалардың, қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін қорғау және бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қалпына келтіру. Бұл бағытта жеткен жетістігіміз аз емес.

Алысқа ұзамай-ақ, биылғы жылдың дерегіне тоқталар болсақ, ағымдағы жылдың 9 айында Түркістан облысының прокуратурасы 194 мыңнан аса тұлғаның, оның ішінде 10 мыңнан астам мүгедек адамның құқығын қорғады. Облыс аумағы бойынша жұмысшыларға 34 млн теңге жалақы қарызы қайтарылып, бюджетке 2,5 млрд теңге өндірілген, 1,7 млрд теңгені құрайтын мүлік мемлекет меншігіне қайтарылды. Мұндай іргелі істер алдағы уақытта да жалғасын таба береді. Ол үшін еліміздің сырты жаудан, іші даудан аман болсын!

Ендеше, Қазақстан халқының тәуелсіздігін тұғырлы етіп, бірлігін нығайтуға, ынтымағын арттыруға жол ашқан Республика күні баршамызға құтты болсын!

ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ

Республика күні мерекесіне орай Қазақстан Республикасы Президентінің архивінде «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты дөңгелек үстел өтті.

ЕГЕМЕНДІК БӘРІНЕН ҚЫМБАТ

Шараға декларацияның дайындалуы мен қабылдануына атсалысқан Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесінің XII шақырылымның депутаттары Оразалы Сабденов мен Зинаида Федотова, философия, саясаттану және дінтану институтының бас директоры Серік Сейдуманов, Қазақстан журналистикасы Академиясының академигі Валерий Жандаулетов, «Тұран» университетінің ректоры Рахман Алшанов қатысты.

Дөңгелек үстел басында Оразалы Сабденұлы өз естелігімен бөлісті.

– Кеңес Одағы енді ыдырай бастаған уақыт. Сонда ең алғаш Балтық жағалауындағы мемлекеттер өз тәуелсіздігін ала бастады. Біздегі жұмыс тобына сол кезде Салық Зиманов басшылық етті. Сол кезде Президенттен бастап бәріміз қобалжыдық. Бұл дүние қалай болады, декларацияға депутаттар дауыс бермей қоя ма деген қорқыныш болды. Өйткені сондағы 360 депутаттың жартысынан көбі өзге ұлт өкілдері еді. Кеңес Одағы әлі толық тарай қоймаған, газет беттерінде «біз Кеңес Одағымен біргеміз» деген мақалалар өріп жүр. Оның үстіне, Мәскеуге толық тәуелділік бар, қаражат Ресейден келеді. Десе де, бұл дауыспен шешілетін дүние болған соң, депутаттардың бәрін жиып ақылдастық. Нәтижесінде басым дауыспен декларация қабылданды. Ол кез әлі есімде, жанымдағы жолдастарыма қарасам, көздері жасаурап тұр екен. Көздегі жас қайғы-мұңның емес, қуаныштың көз жасы еді, – дейді.

Сөз кезегін Зинаида Федотова жалғастырды.

– Осы Егемендік декларациясын баспасөзде жарияламас бұрын, депутаттық корпустың өзі халықтың алдына шығып, алғаш рет хабарлауды ұйғарды. Себебі бұқара бұл құбылысты көп күткен болатын. Сондықтан олар ресми ақпаратқа дейін-ақ осының нәтижесін білгісі келіп, Жоғарғы Кеңес үйінің алдында топталып, тосып тұрды. Дауыс беріліп, нәтижесі мәлім болғаннан кейін бір топ депутат сол Парламент үйінің іргесіне жиылған халықтың алдына келіп, Жоғарғы Кеңес шешімін жария етті. Сөйтіп, Қазақстан егемендігінің алғашқы қадамы жасалды, – деді ол.

Шара барысында тарихи-құжаттық көрменің ашылуы болды. Көрмеде Қазақстан Республикасы Президентінің архивінде сақталған еліміздің егемендігі мен тәуелсіздігін айғақтаған декларацияның тарихына қатысты құжаттар қойылды.

Нұрбол ЖЫЛЫС,
«Заң газеті»

ПӘРМЕН

ТҰТЫНУШЫЛАР МҮДДЕСІ ЗАҢМЕН ҚОРҒАЛАДЫ

Азаматтық істер бойынша бірыңғай сот практикасын қалыптастыру судьялар үшін де, азаматтар үшін де тиімді. Бұл сот жұмысын бір жүйеге түсіріп, сот қателігінің алдын алуға көмектеседі.

Ал бірыңғай практика азаматтардың құқықтық сауатын көтеріп, сот төрелігіне қатысты түсінігінің орнығуына ықпал етеді. Соған орай Жоғарғы Сот тарапынан азаматтық істерді сапалы қарауға бағдар беретін нормативтік-құқықтық актілер дайындалып, қабылданып келеді. Осы ретте интернеттегі онлайн сауданың кеңеюі, электрондық коммерцияның дамуы көптеген азаматтық даулардың пайда болуына әсер еткенін айта кеткен жөн.

Соның ішінде бүгінде танымал болып отырған онлайн саудадағы тұтынушылар құқығын қорғауға қатысты қиындық аз емес. Көбінесе азаматтар өздері таңдаған тауардың сапасы электрондық сауда компаниясының веб-сайтында берілген сипаттамаға сәйкес келмейтінін алға тартып жатады. Сонымен қатар, тұтынушылар өзі ұсынған ақпараттың құпиялылығын сақтауға, ақпарат сақталмаған жағдайда залалды өтеу, жеке өмірге қол сұғылмаушылық құқығын қорғауға мүдделі екенін ескерген жөн. Бұл алаңда туындайтын дауларды шешудің нақты заңдылығы мен механизмінің жасалуы халық арасында интернет саудаға деген сенімді нығайтады. Сондықтан тауарларды сатудың жаңа құралдарының пайда болуын ескере отырып, интернеттегі қызметті реттейтін отандық заңнаманы дайындау кезек күттірмейді. Заңнамада онлайн саудаға қатысты шарттарды неғұрлым нақты белгілеу қажет. Әрі тұтынушылар құқығын қорғау мәселесіне де жіті көңіл бөлетін кез жетті. Қазіргі кезде өз құқығын қорғау мақсатында сотқа жүгінетін тұтынушылар аз емес. Өткен жылмен салыстырғанда биыл Шымкент қаласының соттарына тұтынушылардың құқықтарын қорғау бойынша талап арыздар екі есе көп түскен.

Мәселен, дүкендерде, интернет ресурстардағы жарнамаларда «тауар айырбастауға, қайтарылуға жатпайды» деп тұрады. Мұндай талап заңға қайшы. Себебі «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» заңның 7-бабына сай, азаматтар «тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) еркін таңдауға; тиісті емес сападағы тауарды айырбастап алуға немесе қайтарып беруге; тауардың (жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) кемшіліктері салдарынан өз өміріне, денсаулығына және мүлкіне келтірілген залалды толық көлемде өндіріп алуға; моральдық зиянды өндіріп алуға толық құқылы. Тек осыны тұтынушылар білмейді немесе білсе де сотқа барып өз құқығын талап етуге көпшілігі құлықсыз. Бұл интернет саудадағы заңсыздықтың белең алып, тұтынушылар құқығының тұрақты бұзылуына алып келеді. Сондықтан кез келген құқық бұзушылыққа салғырт қарамай, интернет алаңдағы қызмет сапасын көтеруге атсалысқан абзал.

Гүлмира РАХИМБАЕВА,
Шымкент қаласы азаматтық істер жөніндегі ауданаралық сотының судьясы

БІТІМ

ЖАРИЯ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ДАУЛАРДАҒЫ МЕДИАЦИЯ

Халыққа медиация институтының тиімді тұстарын айтып, артықшылықтарын көрсету аса маңызды. Сот табалдырығын аттаған азаматтарға мұндай ақпараттың көмегі өте көп. Өйткені даулар мен келіспеушіліктің бәріне сот арқылы нүкте қоюдың уақыт жағынан да, қаржылық тұрғыдан да қолайсыз екенін түсінетін кез келді.

Медиацияның тиімділігі неде? Біріншіден, медиацияда тараптар дауларды шешу процесіне белсенді қатысады. Өздері атсалысқан соң тараптардың келісім қорытындысына да көңілі толады. Екіншіден, медиацияда тараптар арасындағы жылы қарым-қатынас сақталады. Үшіншіден, дауды өзара келісім арқылы шешімін тапқан соң, тараптар уақыт жағынан да, қаржылық тұрғыдан да ұтады. Ал іс сот арқылы қаралғанда ұзағырақ уақыт алады және көбірек ресурстарды қажет етеді.

Сот жұмысынан хабары бар азаматтар әкімшілік әділет институты тәжірибеге енгізілмей тұрып, тараптардың бірі мемлекеттік орган болып табылатын болса, оған медиация заңы қолданылмағанын білсе керек. Ал қазіргі кезде Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстің 120, 121-баптарында татуластыру рәсімдері, сотта медиация жүргізу тәртіптері қарастырылған. Осылайша жаңа кодекстің қабылдануы, соған сәйкес, жаңа әкімшілік соттардың құрылуы бұл мәселенің оңтайлы шешілуіне жол ашты.

ӘРПК баптарына сүйене отырып, тараптар өзара жол беру негізінде әкімшілік процестің барлық сатысында сот шешім шығаруға кеткенге дейін татуласу, медиация немесе дауды партисипативтік рәсім тәртібімен реттеу туралы келісім жасасу арқылы әкімшілік істі толығымен немесе ішінара аяқтай алады. Мұндай келісім жазбаша нысанда жасалады және оған тараптар не олардың өкілдері қол қояды. Татуласу келісіміне келген кезде тараптардың төлеген мемлекеттік баж салығы қайтарылады. Медиациялық келісім орындалмаған жағдайда, талап қоюшының өтініші негізінде мәжбүрлеп орындау туралы атқару парағы шығарылып, жолданады.

Жария-құқықтық дауларда медиацияны қолдану бойынша Түркістан облысы мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотында да іргелі істер атқарылып отыр. Соның нәтижесінде осы жылдың тоғыз айында әкімшілік соттың өндірісіне түскен 802 талап арыздың 73-і медиациямен қаралып аяқталған. Бұл көрсеткішті жақсартып, медиацияның қолданысын кеңейту үшін түсіндіру, ақпараттандыру жұмысы алдағы уақытта да жалғаспақ.

М.ОНЛАСОВ,
Түркістан облысы мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының судьясы

ХАЛЫҚ ПЕН НАРЫҚ

НЕСИЕ КҮЛІП КІРІП, КҮҢІРЕНТІП ШЫҒАДЫ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Вице-министрдің айтуынша, бүгінде әлемде кең таралған банктік саласындағы интернет-алаяқтықтың Қазақстанда тіркелуі соңғы 5 жылда айтарлықтай өсіпті. Тек биылдың өзінде 13 700-ден астам интернет-алаяқтық тіркеліп, соның салдарынан 13,5 мыңнан астам азамат зардап шекті. Олар бюджеттік сала қызметкерлері, мемлекеттік қызметшілер, зейнеткерлер, жеке кәсіпкерлер және басқалар. Азаматтарға келтірілген жалпы шығын – 11 млрд 355 млн.

Онлайн-кредиттер мен қарыздарды ресімдеу, азаматтардың банктік жинақтарын ұрлау секілді барлық интернет-алаяқтықтарды шетелден келген қылмыскерлер жасайды. Әлеуметтік портрет бойынша, бұл санатқа психологиялық тұрғыдан арнайы дайындалған, 20-дан 45 жасқа дейінгі, орыс тілін еркін меңгерген, шетелдік ұйымдасқан қылмыстық топтар құрамына кіретін, «Call-орталықтар» қағидаты бойынша жұмыс істейтін, жақын және алыс шетелдерде тұрақты орналасқан ерлер мен әйелдер кіреді. Қылмыскерлер алдаудың ең көп таралған төрт әдісін қолданады. Олар тауарлар мен қызметтерді сату туралы онлайн жарнамалар беру, азаматтарға телефон соғып, өздерін банк пен құқық қорғау органдарының қызметкерімін деп таныстырып, әртүрлі жағдайларға қызықтыру, әртүрлі инвестициялық жобаларға ақшаны тиімді салдыру және әртүрлі компаниялар мен ұйымдардың фишингтік сайттарын жасау арқылы пайдаланушылардың құпия ақпаратын алады.

ІІМ бірнеше жылдан бері интернеттегі алаяқтыққа байланысты проблемалық мәселелерге баршаның назарын аударып келеді. Ұзақ уақыт бойы полиция бұл мәселемен жалғыз күресіп келеді деп айтуға болады. Мәселенің географиялық және техникалық күрделілігі, сондай-ақ азаматтардың саналы жауапкершілігінің төмен деңгейі туралы көбі ойланбады. Мемлекет басшысы Қазақстан халқына жолдауында интернет пен телефон алаяқтықтарына қарсы күресті күшейтуді тапсырғаннан кейін құзыретті мемлекеттік органдардың жауапкершілік шеңбері кеңейтіліп, алдын алу мәселелері басымдыққа ие болды. Осының арқасында 2022 жылғы қараша айында Цифрлық даму министрлігімен және ұялы байланыс операторларымен өзара іс-қимыл жасаса отырып, алаяқтар пайдаланатын жалған нөмірлерден келетін «шетелдік» қоңырауларды бұғаттау тетігі әзірленіп, іске қосылды. Киберқылмыстың заманауи сын-қатерлеріне қарсы тұру үшін ағымдағы жылдың шілде айынан бастап барлық өңірлерде «CyberPol» мамандандырылған жедел тергеу топтары құрылды. Алайда кейіннен ұрланған ақшаны алу үшін пайдаланатын төлем карточкаларын немесе оларды ресімдеу үшін сәйкестендіру деректерін үшінші тұлғаларға қасақана бергені үшін қылмыстық жауапкершіліктің болмауына байланысты көптеген «дроперлер» заң саласында жазасыз қалып отыр. Бұл жағдайды түзету үшін бүгінде қылмыстық іс жүргізу заңнамасына қажетті түзетулердің жобасы қаралып жатыр екен. Яғни, Қылмыстық кодекстің 205-бабына банктік және өзге де қаржы жүйелеріне қолжетімділік бере отырып, жеке деректерді қасақана бергені үшін жауапкершілікті көздейтін толықтырулар енгізіледі.

Несиеге батудың бірқатар себептері мен салдарларын депутаттар да ашып көрсетіп, нақты ұсыныстарын айтты. Осы орайда Мәжілістегі Республика партиясының фракция мүшелері халықтың несие алу шарттарының тек банк, қаржы ұйымдарына тиімді болып отырғанын орынды атап өтті. Өйткені екінші деңгейдегі банктер несиені мөлшерлемесі 20-58 пайызға дейін, микроқаржы ұйымдары 1000 пайызға дейін беріп бір пайда тапса, 2023 жылы 12,7 трлн. теңгеге транзакция жасап, әр аударымға 1-3 пайызға дейін комиссия алған.

Тұтынушы несие нарығының кері көрсеткішінің басым бөлігін лудомандар құрайды екен. Олар бәс тігу үшін бәріне дайын. Несие алу, құқықбұзушылық, алаяқтық, тіпті ауыр қылмыс жасап жатыр. Еліміздегі 157 мың құқық бұзушылықтың 20 пайызы немесе 31 мыңы құмар ойындары кесірінен жасалған, ал ажырасудың 38 пайызының себебі құмар ойындары. Сонымен қатар 676 суицидтің әрбір 5-ші жағдайы құмар ойынына байланысты. Мектеп жасындағы 3,5 млн баланың 700 мыңнан астамы бір рет бәс тіккен. Бұл Қазақстандағы 1 млннан астам құмар ойыншы санының одан да ары өсетінін көрсетеді. Алаңдататыны 2017 жылдан бастап букмекерлік бизнес айналымы 15,5 млрд теңгеден 2022 жылы 553,6 млрд теңгеге дейін 35 есе өскен. Бірақ салық төлемінің мөлшері өзгермей, сол 2017 жылғы деңгейде тұрып қалған. Жауапты министрлік құмар ойындарының онлайн жүйесін жапсақ, бюджетке түсетін салық азайып қалады деген негіздеме айтады екен. Ал негізгі мақсат салық болса, неге 2017 жылдан бері салық мөлшерін көтеру мәселесі айтылмаған? Осыған назар аудартқан «республикалықтар» онлайн құмар ойындарына, букмекерлік бизнес жарнамасына толығымен тыйым салу, ойын бизнесі қызметтеріне салық мөлшерлемелерін көтеру, букмекерлердің аппараттық-бағдарламалық жүйелерін мемлекеттік табыс департаментіне қосу, казинолар мен букмекерлер орналасқан жер телімдерінің салығын көтеру секілді ұсыныстарын ортаға салды.

Депутат Ермұрат Бапи «халық қарызға белшесінен емес, кеңірдегінен батты» дей келіп, «бұған кінәлі оның өзі емес, мемлекет, оның біліксіз Үкіметі» деп ашына айтты. Қазіргі қымбатшылық, адамдардың рожкиді суға қайнатып жеуге мәжбүрлігі жағдайында халыққа қарыз алма деген ақылдан бұрын жанашырлық керек екенін орынды атап көрсетті. Осы орайда Үкімет мүшелеріне ескі Қазақстанның халық алдындағы қарызының неге ізделмей жатқандығы, «сауықтырамыз» деп Ұлттық қордан банкілерге берілген триллиондаған теңге қарыздың қайтарылмау себебі, мемлекеттен бөлінген триллиондармен бірге «Казкоммерцбанк» қалайша «Халық банкіне» сіңіп кеткені тексерілмей қалуының сырын сұрады. «Сіздерге халықтың қарызын емес, бірнеше банкті біріктіріп, қыруар «сауықтыру» қаржысын бір банкіге жинастырып, оның барлығын сыпырып-сиырып алып кеткен олигархтарға тиесілі банктердің халыққа берешек қарызын неге қайтармасқа?» деп те Үкіметтің екі аяғын бір етікке тықты. Осы ақшалар қайтарылса, халықтың банктер алдындағы қарызын он есе қайтара жауып тастауға жететінін мәлімдеді. Қарызды халыққа қайтару мақсатында қабылданған ұрланған активтерді қайтару туралы арнайы заңның орындалмай жатқанына алаңдаушылық білдірді. Бапи мырзаның айтуынша, әлі күнге дейін Біріккен Араб Әмірліктеріне ақша аударымдары жасалуда. Халықты қарыздан сақтандырғаннан бұрын, сол аударымдардың тарихын тексеру керек.

Тоқетерін айтқанда, бұл жиында тыңдар құлақ болса, халықты несие қамытынан құтқаруға қатысты айтылмай қалған сөз жоқ. Барлығы мәселенің себебі мен салдарын ашып жатты. Ендігі міндет – олардың назарға алынып, нақты шешім табуы.

Айша ҚҰРМАНҒАЛИ,
«Заң газеті»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРНИР

ӨТКЕННЕН ӨНЕГЕ

Халқымыз «Ғалымның хаты өлмейді, батырдың аты өлмейді» деп тәмсілдейді. Расында да, өмір жолында ізгілікті берік ұстанып, тірлік күресте адамдық қалпынан айнымаған жандарды жұрты дәуір көшсе де ұмыта қоймайды. Азаматын ардақтап, өткенін өнеге тұтатын қазақ халқы үшін ерлер есімі күн санап жаңғырып, тарих беттерінде алтын әріппен жазыла бермек. Мұндайда қазекең «Елім деген ер барда, ерім дейтін ел табылады» – дейді.

Жақында саналы ғұмырын елдік мұрат жолында жұмсаған қоғам қайраткері, Қармақшы ауданының құрметті азаматы Болатбек Сүлейменовті елі ұлықтап, еске алды. Сыр өңірінде Б.Сүлейменовті еске алуға арналған дзюдо күресінен 2004-2006 жылы туылған жастар арасында халықаралық турнир өтті. Бұл – аталмыш спорт додасының 22-ші мәрте өтуі. Сайысқа 20 облыс және Астана, Алматы, Шымкент қалаларынан бозкілем шеберлері қатысты. Сонымен қатар, Қырғызстан, Өзбекстан, Тәжікстан елдерінен де палуандар бақ сынасты. Барлығы 315 спортшы өзара мықтыларды анықтады. Жарыс барысында ер және қыз балалар 14 салмақ дәрежесі бойынша жүлделерді сарапқа салды. Жарыс жайлы турнирдің бас төрешісі, ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы Қайрат Биназарұлы баяндады. Ол өз сөзінде: «Жыл сайын тұрақты түрде ұйымдастырылып келе жатқан турниріміз шет елдік спортшылар мен жаттықтырушылардың да қызығушылығын тудырады. Бәсеке тартысты әрі әділ өтеді. Биыл халықаралық дәрежедегі 8 төреші төрелік етіп отыр. Сонымен қатар, турнирде I, II, III орын иегері атанған жеңімпаздарымыз «Дзюдо күресінен спорт шеберлігіне үміткер» спорттық дәрежесіне ие болады», – деді.

Ұйымдастырушы – Қызылорда облыстық дзюдо федерациясы. Сонымен қатар, сан жылдар бойы атаулы жарыстың тұрақты өткізіліп отыруына түрткі болған Б.Сүлейменовтің ұлы, спорт жанашыры Сағатбек Сүлейменовтің есімін ерекше айта кетуіміз керек.

Биылғы байрақты бәсекенің ашылу салтанатында алғы сөз Қызылорда облысы әкімінің орынбасары Мейрамбек Зейнабдинұлына берілді. Ол Болатбек Сүлейменовтің өнегелі өмір жолына тоқталып, турнир тарихы жайлы сөз етті. Қатысушы спортшыларға сәттілік тілеп, шын мықтылар топ жаратынына сенім білдірді. Сондай-ақ, ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы, Қызылорда облысының дзюдо федерациясының вице-президенті Ишанбек Жұмабаев өз кезегінде барша ұйымдастырушыларға алғысын білдірді. Республикалық оқу-әдістемелік және талдау орталығының директоры, спорт жанашыры Қыдырбек Рысбек пен Болатбек Сүлейменовтің замандас інісі, құрметті теміржолшы Өмірбек Жүсіпов өз құттықтау сөздерінде кейіпкеріміз жайында жылы естеліктерімен бөлісті. Қадірлі қонақтардың қатарында Б.Сүлейменовтің үзеңгілес досы, қызметтес әріптесі Жұмағұлов Исағали бар. «Болатбек мінезі көркем, білімі терең, пайым-парасаты кемел адам еді. Қандай істі бастаса да, дөңгелетіп әкететін іскер жан еді. Қармақшы ауданын көркейту жолында қажырлы еңбек етті. Жаңажол ауылын басқарып, онда мектеп, спорт нысандарын, мәдениет клубтарын тұрғызды. Өз әріптестерінің арасында сыйлы еді. Бастамашыл, ұжымды ұйыстыра кететін көшбасшылық қасиетке ие еді», деді ол. Көзкөрген інісі, Қызылорда облыстық мәслихат депутаты, Ішкі істер органдарының құрметті қызметкері Әмірбек Шаймағамбетов: «Болатбек ағаның табандылығына тәнті едік. Әр бастамасын аяғына жеткізбей тыңбайтын. Сонымен қатар, ол елдің қамын өз қамынан жоғары қоятын. Елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерімен көпке үлгі бола білді. Қазір ағайдың ұрпақтары еліміздің түкпір-түкпірінде елеулі еңбек етуде», – деді.

Бұл байрақты бәсекеден үлкен үміт күткендердің бірі – қырғызстандық жаттықтырушы Даулет Досалиев. Ол қырғыз командасының тыңғылықты дайындықпен келгенін айтты. «Қырғыз бен қазақ – бір туған бауырлас ел. Екі мемлекет арасындағы достық қатынас арқасында біздің спортшыларымыз Қазақстан Республикасының спорт сайыстарына кедергісіз қатысып келеді. Б.Сүлейменовті еске алу турнирі өте жоғары деңгейде өткізіледі. Биыл алты бірдей шәкіртімізді додаға қосып отырмыз. Дайындық жақсы, ендігі жағдайды татами көрсетеді. Қолдауларыңызға, қонақжайлықтарыңызға шоң рақмет!» – деді ол.

Жарыста әртүрлі салмақ дәрежелері бойынша астаналық Сұлтанхан Данил, өзбекстандық Тошпулатов Низомиддинхужадан, тәжік спортшысы Чабборов Илхомиддин, алматылық Балғабай Досбол, тараздық Тұрлыбек Диас, жетісулық Байтас Бағжан, алматылық Амирханов Нұрлан, Райс Бейбарыс жеңімпаздар көшін бастады.

Қыз балалар арасындағы күрес те тартысты өтті. Жүлденің дені жергілікті спортшылардың қанжығасына ілінді. Шымкенттік Даушова Маржан, абайлық Қаракенова Карина, атыраулық Бітімбай Шынар, түркістандық Қыдырғали Ақбота, атыраулық Жандырбай Аружан, Бақытбек Көркем қыздар арасында жарыс жеңімпазы атанды.

Ш.ЖАЛҒАСБЕКҰЛЫ

ЖАҚСЫЛАР ШАМШЫРАҒЫН ЖАҚСЫН ЕЛДІҢ...

(Б. Сүлейменовке арналады)

Сабантой. Қызылорда. Бәйге алаңы...
Кірпіктер қою шаңға байланады.
Жұмыр жер жүрісінен жаңылып қап,
Астында тұяқтардың айналады.

Ежелден ерен жүйрік әпсанамыз,
Тұсауға тіл шіркінді жоқ шамамыз.
Партия этикетін жинап қойып,
Қиқуға басып отыр хатшы ағамыз.
Бөкең ғой...

Бөкең ғой ол қармақшылық,
Қайраған жұрт жігерін алмас қылып.
Кешегі бюрода хатшылығын
Алғандай «атшылыққа» алмастырып.

Көргем жоқ атсейісті ерен мұндай,
Талдайды тұлпар тегін өлең-жырдай.
Бәйгені бастық болу деп ұғатын,
Төрдегі төрелерді елең қылмай.

Бір өзі Ақан сері жұратындай,
Маңдайға Батырашты ұратындай.
Абыржып мен отырмын,
Ағам ертең
Обкомнан сөгіс алып шығатындай.

Өмірде талай-талай жақсыға ердім,
Жақсылар шамшырағын жақсын елдің.
Уставтан ат үстіне ырғып мінген,
Мен сондай Ақмешітте хатшы көрдім.

Азайып кетті ғой деп налымалық,
Жүрсінші жүйріктердің бағы жанып.
Қиқуға басып жүрмін бүгін мен де,
Даусыңды, аға, сенің қағып алып.

Шәкизада
ӘБДІКӘРІМОВ

КЕҢЕС

БАЛА ҚҰҚЫҒЫ ЖІТІ ҚАДАҒАЛАНАДЫ

Жыл басынан бері Түркістан облысында кәмелетке толмағандар жасаған қылмыстар 8,2%-ға, оларға қарсы жасалған қылмыстар 9,4%-ға өскен.

Түркістан облысының прокуроры Мұрат Тлеубердиевтің төрағалығымен құқық қорғау және арнаулы органдардың басшылары және бала құқықтары жөніндегі уәкілдің қатысуымен өткен үйлестіру кеңесінде осындай мәліметтер айтылды. Жиында кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау, оларға қарсы жасалған құқық бұзушылық пен қылмыстылықтың алдын алу, сонымен бірге алимент өндіру бағытында атқарылған жұмыстардың сапасы мен тиімділігі талқыланды.

Бала құқықтары облыс прокуратурасының ерекше назарында және басым бағыттарының бірі болуына байланысты кәмелетке толмағандарға қатысты құқық бұзушылықтардың орын алу себептері, мүдделі органдардың профилактикалық шараларының тиімділігі де сөз болды.

Облыс прокуратурасы мүдделі органдарға құқық бұзушылық профилактикасы бағытында жұмыстардың тиімділігін арттыру мақсатында бірлескен кешенді іс-шаралар жоспарын ұсынды.

Сонымен қатар кәмелетке толмағандар істері жөніндегі комиссияның профилактикалық және үйлестіру рөлін нығайту туралы ұсыныстар айтылды.

Қорытындылай келе, тиісті уәкілетті органдарға қабылданып жатқан шараларды одан әрі жетілдіру, кәмелетке толмағандардың құқықтары мен мүдделерін қорғау бағытындағы жұмысты жалғастыру туралы нұсқаулар берілді.

ЖЕДЕЛ ІС-ШАРА

КҮДІКТІ ҰСТАЛДЫ

Түркістан облысында полиция дәрігерге шабуыл жасаған азаматты ұстады. Бұл мәліметті Түркістан облысы полиция департаментінің баспасөз қызметі хабарлады.

Сайрам ауданының Ақсукент кентіндегі жеке клиникада пациенттердің бірі ультрадыбыстық кабинетте кезекте тұрғанда жанжал шығарып, рентгенолог-дәрігерге пышақ жарақатын салған. Жәбірленуші ауруханаға жатқызылды. Оқиға орнына жедел тергеу тобы шықты. Осы оқиғаға байланысты Қылмыстық кодекстің «Денсаулыққа қасақана ауыр зиян келтіру» бабы бойынша қылмыстық іс қозғалған. Бұл жағдай ақ халатты абзал жандардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша пәрменді шаралар керектігін дәлелдейді.

БАСТАМА

«АРАҚСЫЗ ҚАЛА, ШАРАПСЫЗ ШАҺАР»

Түркістанды рухани, өркениетті дамыған шаһар ету бағытында көтеріліп жүрген игі бастаманы талқылауға арналған алқалы жиын өтті.

Кездесуге Түркістан қаласының прокуроры Кәукен Бахытбайұлы, Түркістан қалалық полиция басқармасының бастығы Бауыржан Жанаев, Түркістан облысының бас имамы Ержан Сматұлы, қаланың бас имамы Мұхаммеджан Ергешбайұлы және ақсақалдар алқасының төрағасы мен мүшелері қатысты.

Жиын барысында түркі халықтарының рухани астанасына айналған киелі қаламызды көпшілікке үлгі ретінде ұсыну мақсатында өңірімізде құмар ойындары мен алкагольді ішімдіктерден, зиянды әрекеттерден бас тартатын ортаға айналдыру жайлы ұсыныстың көптен бері айтылып, бірақ жүзеге асырылуы баяу болып жатқандығы айтылды.

«Түркістан – арақсыз қала, шарапсыз шаһар, жезөкшелігі жоқ рухани орда» атты бастама бүгін көтерілген мәселе емес. Бұған дейін де бірнеше рет мінбелерде сөз болған еді. Бірақ оны ары қарай тұрақты түрде жалғастырып, насихаттау барысында сәл баяулық байқалуда. Осы мәселені мүмкіндігінше жеделдете түсейік», – деді Бауыржан Жанаев.

Жиынға қатысушылар жоғарыда аталған пікірлерді бірауыздан қолдап, насихат жұмыстарын белсенді азаматтардың көмегімен тұрақты түрде жүргізуді ұсынды.

Дайындаған
Бекбол ҚАЛДЫБЕК

БІТІМ

ТАТУЛЫҚ – ТАБЫЛМАС БАҚЫТ

Тіршілікте тер төгіп жүрген азаматтар сайтанның сапалағынан қашып, көршісінің шапалағынан таяқ жеп жатады. Кезінде біздің ата-бабаларымыз ауыл ақсақалдарынан алқа құрып, шешімі шиеленіскен дау-дамайларды сол кісілердің құзырына беріп, бір келісімге келудің жолдарын тауып отырған.

Сауран БАҚЫТБЕК, Түркістан облысының кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының төрағасы

Бүгінде қариядан қадір қашып, жемқордың жемсауын толтыруға құмар бәтшағарлар көбейіп кетті. Екі жақ талас-тартысқа түссе сотқа жүгінеді. Судьяның міндеті – екі тараптың бір жағына бұру емес, даудың әділ шешілуі. Міне, осы орайда мемлекетіміз бұл мәселені де шешудің оңтайлы жолын тапқан.

ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексінде дауды шешудің бір түрі – партисипативтік рәсімдеу көрсетілген. Партисипативтік рәсім – «Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы» заңына сәйкес, тараптар арасындағы дауды екі тараптың адвокаттарының немесе заң кеңесшілері палатасына кіретін тұлғалардың көмегімен шешілетін (судьяның қатысуынсыз) келіссөздер процесі. Тараптар татуласу келісімін, дауды медиация тәртібімен реттеу туралы келісімді немесе дауды партисипативтік рәсімдер тәртібімен реттеу туралы келісімді жасап не АПК белгіленген тәртіппен өзге де тәсілдерді пайдалана отырып, дауды өзара талаптардың толық көлемінде не бір бөлігінде реттей алады. Татуласу рәсімдерін қолдана отырып дауды реттеу туралы өтінішхат, егер АПК немесе заңда өзгеше көзделмесе, жария-құқықтық қатынастардан туындайтын істерден басқа, талап қою ісін жүргізудің кез келген ісі бойынша берілуі мүмкін.Тараптар сот кеңесу бөлмесіне кеткенге дейін бірінші, апелляциялық, кассациялық сатылардағы соттарда дауды медиацияны қолданумен немесе партисипативтік рәсім тәртібімен реттеу туралы өтінішхат беруге құқылы.

Енді қарапайым халықтың жағдайына бір тоқталып кетсек. Бүгінде әртүрлі салаларда терминдер көп. Сол секілді біз көбіне заңдық терминдерге көп мән бере бермейміз. Мысалы, «медиатор» терминін алайық. Медиатор – берілген жанжалға мүдделі емес, тәуелсіз, нейтралды үшінші жақтың тарапы бола отырып, жанжалдасушы жақтарға бар дауды шешуге көмектесетін адам немесе адамдар тобы.

Фасилитатор (ағылш. facilitator, латын тілінен facilis – жеңіл, ыңғайлы) келіссөздерді ұйымдастыруға жауапты, процестің ережелері мен құрылымының сақталуын бақылайды, процедураны басқарады.

Бірінші сатыдағы сотта медиацияны өткізу үшін іс басқа судьяға беріледі. Тараптардың өтінішхаты бойынша медиацияны іс жүргізуінде іс жатқан судья өткізуі мүмкін. Іс жүргізуінде іс жатқан судья дауды медиация тәртібімен реттеу туралы келісімнің мазмұнын тексереді және оны бекіту және іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы ұйғарым шығарады.

«Су мен отта татулық жоқ» дейді дана халқымыз. «Келісімге келем десе, тіл кеспе» деген. Біздің міндетіміз – жауластыру емес, татуластыру.

ҚЫЛМЫС ПЕН ЖАЗА

ҚАЙТАРЫМСЫЗ ГРАНТТЫ ДА ПАЙДАСЫНА АСЫРАТЫНДАР БАР

Әлемде ең тараған қылмыстың түрі – алаяқтық. Осыдан он шақты жыл бұрын елімізде тіркелген әрбір екінші құқықбұзушылық ұялы телефон ұрлығымен байланысты еді. Шағымданған адамның басым бөлігі ұялы телефонын және әмиянын ұрлатып алғанын айтып шағымданатын. Ал, бүгінде алаяқтық көбейген. Бұрын адам алаяқтың түрін көрсе, қазіргі таңда оның түрін де көрмейді.

Заңдық тұрғыдан алаяқтыққа «бөтеннің мүлкін жымқыру немесе алдау немесе сенімді теріс пайдалану жолымен бөтен мүлікке құқықты иемдену» деген түсінік берілген. Ал, осы заңды қарапайым сөзбен айтар болсақ, алаяқтық – алдау және өзгенің сеніміне қиянат жасау арқылы бөтен мүлікті ұрлау немесе өзінің бас пайдасына асыруды білдіреді.

Түркістан облысы, Жетісай ауданының тұрғынын «мемлекеттен ақша алып беремін» деп алдап, 5 миллион теңгеден астам ақшасын қалтасына басқан әйел ұсталды.

Жетісай аудандық полиция бөліміне үш бірдей тұрғын арызданды. Олардың айтуларынша, таныстары «кәсіпкерлікті қолдауға мемлекеттен берілетін қайтарымсыз ақша алып беремін» деп, уәде беріп, 5 миллион теңгеден астам ақшаларын алып кеткен. Аталған фактіні полиция қызметкерлері ҚР ҚК-нің 190-бабы «Алаяқтық» бойынша тіркеуге алды.

Тәжірибелі полицейлерден құрылған жедел тергеу тобы жергілікті тұрғындарды уысына түсірген алаяқты ұстауға қажетті шараларды жасады. Жедел іздестіру нәтижесінде күдіктінің жеке басы анықталып, ол полицияға жеткізілді.

Белгілі болғандай, күдікті әйел ірі көлемдегі ақшаны өзінің несиесін жабу үшін алғанын мойындады. Қазіргі таңда күдікті әйел қамауға алынып, аталған іс бойынша жинақталған құжаттар заңды шешім қабылдау үшін сотқа жолданды.

Сондай-ақ, Түркістан қаласының полиция басқармасына алаяқтық қылмысы туралы арызбен Сауран ауданының тұрғыны жүгінді. Жәбірленушінің хабарлауынша, бейтаныс әйел оған 5 миллион теңге қайтарымсыз грант алуға көмектесуге уәде берген. Алаяққа сенген қала тұрғыны 200 мың теңгесінен айрылған. Бұл жайт ҚР ҚК-нің 190-бабы («Алаяқтық») бойынша тіркелді. Жедел іздестіру іс-шараларының нәтижесінде күдікті анықталды. Ол Кентау қаласының тұрғыны болып шықты.

Түркістан облысы, Түлкібас ауданында тұратын әйел де мемлекеттен қайтарымсыз грант аламын деп алаяқтың құрбаны болды. Жәбірленушінің айтуынша, сырттай танысы мемлекет тарапынан 5 миллион теңге көлемінде қайтарымсыз несие алып беремін деп сеніміне кірген. Уәдені үйіп-төккен әйел жәбірленушіден 1 миллион 800 мың теңге алған. Аталған жайт Қылмыстық кодекстің 190-бабы бойынша тіркелді.

Бұл қылмысқа қатысы бар деген күдікпен жергілікті тұрғын тұрғылықты мекенжайынан ұсталды. Ол жұмыссыз әйел болып шықты. Қазіргі таңда тергеу амалдары жүргізілуде. Полицейлер күдікті келіншектің бұдан басқа да жайттарға қатысы бар-жоқтығын анықтауда.

Бүгінде шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау аясындағы мемлекеттік бағдарламалар өзін-өзі жұмыспен қамтыған жұртшылыққа дем беруде. Яғни, «жұмыс жоқ» деп қол қусырып отыруға болмайды. Қалайда әрекет ету керек. Бүгінгі күннің тұрмысы бос отыруға мүмкіндік те бермесі анық. Жеке кәсібін ашып, екі қолға бір күрек табылса деп мақсат етіп отырғандар да бар. Солардың сұранысына орай жылда берілетін қайтарымсыз қаржы көлемі өскен. 550 мыңнан басталған грант қаржысы қазіргі таңда 1 380 мыңға өсті. Әрине, бұл қаржы кәсібін бастағалы отырған адамға үлкен мүмкіндік. Мемлекет тарапынан берілген осы мүмкіндікті алаяқтар да қалт жібермей келеді.

Мемлекет берген қаржыны мақсатсыз пайдаланатындар кездеседі. «Кәсіп ашамын» деп алған қаржыны өз пайдасына жұмсап қоятындар бар екені жасырын емес. Қайтарымсыз қаржыны басқа мақсатта жұмсай салатындар бар. Мұндай жағдайлар Түркістан облыстық «Мансап» орталығы мамандарының тексеруі кезінде анықталған. Өткен жылы мониторинг нәтижесінде сот органдарында мемлекеттік грантты мақсатты пайдаланбау деректері бойынша бірнеше азаматтық іс қаралған екен.

– Айта кетейік, біз оларға бағдарламаның нақты талабы мен жауапкершілігін түсіндіреміз. Осы орайда алған қаржыны қандай мақсатта жұмсауға болатыны жөнінде кеңінен тоқталып өткен жөн. Мемлекет грантты кәсіпке қажетті еңбек құралдары мен техника, мал, құс сатып алу үшін нысаналы мақсатта береді. Басқа тұтынушылық мақсаттарға, несие қарызын өтеуге, жылжымайтын тұрғын үй сатып алуға және салуға, жер учаскелерін сатып алуға, акцизделетін өнімдер өндіруге берілмейді. Шарт жасалған күннен бастап 12 ай ішінде қаражаттың мақсатты пайдаланылуына мониторинг жасалады, – дейді Түркістан облысы Кентау қаласына қарасты Мансап орталығының грант бойынша маманы Фарида Жүзтаева.

Халық арасында түрлі жағдай болады. Мәселен, мемлекет беріп тұрған мүмкіндікті өз мақсаттарына пайдаланып кететін алаяқтар да кездеседі. Атап айтар болсақ, әлеуметтік желіде «қайтарымсыз грант алуға көмектесемін» деген хабарламалар көбейгені рас. Олардың алаяқ болып шықпасына кім кепіл? Қалалық «Мансап» орталығының маманы мұндай жайттар кездескенін жоққа шығармады.

Алаяқтар жылдам және дәл қазір шешім қабылдауды талап етеді, олар жәбірленушіге «ойлануға уақыт жоқ, әйтпесе, сіз мүмкіндігіңізді жіберіп аласыз» дейді. Содан кейін адамдар мүмкіндікті жіберіп алмас үшін қарыз немесе несие алып, алаяққа ақшаны өз қолымен береді. Өз қолымен берген ақшаны қайтара алмай, ақыр соңында табанынан тозады.

Раушан НАРБЕК
ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ

№80 (3611)
24 қазан 2023
zangazet@mail.ru
ЗАҢ газеті

Мадияр БАСШЫБАЕВ, *Жетісу облысының прокуроры:*

«ПРОКУРАТУРА - ҚҰҚЫҚТЫҚ САЛАДА ЗОР ӨКІЛЕТТІККЕ ИЕ»

– Мадияр Бекенұлы, азаматтар құқығын қорғауда прокуратура органының маңызы зор. Ал осы қадағалау органына қызметкерлер қалай таңдалады? Прокурор болуға ынталылар көп пе?

– Прокуратура – заңдардың, ел Президенті жарлықтарының және өзге де нормативтік-құқықтық актілердің біркелкі қолданылуын, еліміздегі заңдылықтың сақталуын қадағалайтын мемлекеттік орган. Азаматтардың әлеуметтік кепілдігі мен қауіпсіздігінің сақталуына кепіл болып, сенімді тұтқасына айналып отырған прокуратура сапында қызмет етуге қызығушылар аз емес. Өте жауапты міндет жүктелгендіктен, қадағалаушы орган құрамына кез келген үміткердің қабылдана бермейтіні түсінікті. Соның ішінде жоғары оқу орнын үздік бітірген, арнайы іріктеуден сүрінбей өткен, академияда білімін жетілдірген үміткерлер кідіріссіз прокуратура органына қызметке кіре алады. Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының кадрлық әлеуетінің сапасын арттыру мақсатында 2022 жылы 15 қыркүйекте І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті мен Жетісу облысының прокуратурасы арасында ынтымақтастық туралы екіжақты меморандум жасалды.

ҚР Бас прокуратурасы құқық қорғау органдар қызметіне алғаш рет кіретін адамдар үшін алғашқы кәсіптік даярлыққа іріктеу жариялап тұрады. Іріктеуге қатысу үшін құжаттарды қабылдауды прокуратура органдарының аумақтық бөлімшелері жүргізеді. Іріктеуге қатысу үшін үміткерлер мемлекеттік қызмет істері жөніндегі уәкілетті органда тестілеуден, оның ішінде жеке қасиеттерін бағалаудан өтуі қажет. Үміткерлерге қойылатын негізгі талап – Қазақстан Республикасының азаматтығы болуы, 35 жастан аспауы, жоғары заңгерлік білімінің болуы міндет.

Прокуратура органынының қатарына қосылуды мақсат еткен жандар үшін бірнеше іріктеу сатысы белгіленген. Үміткерлер алдымен құжаттарын тапсырып, одан кейін прокуратура органының аумақтық бөлімшелерінде әңгімелесуден өтеді. Сондай-ақ болашақ прокурорлар әскери-дәрігерлік комиссиядан, полиграфологиялық зерттеуден өтетінін еске салғанымыз жөн. Осы кезеңдерден мүдірмегендер құқық қорғау органдары академиясында емтихан тапсырып, біліктілігін дәлелдейді.

– Сіздің азаматтарды жиі қабылдап, сұрақтарына жауап беріп, ұсыныс-пікірлерін тыңдайтыныңызды байқап жүрміз. Азаматтар қандай мәселеге жиі шағымданады?

– Кез келген мемлекеттік қызметкер – халықтың қызметшісі. Біздің қызметімізді басты тұтынатын да – халық. Сондықтан халықпен санасып, ел-жұрттың ұсыныс-пікірін тыңдау – басты міндетіміз. Азаматтардан түскен өтініш-тілек, сауалдың ешқайсысы қараусыз қалмайды. Мәселен, биылғы жылы 2 мыңға жуық өтініш қабылданып, оның жартысынан астамы прокуратурада қаралды. Бұл өтініштердің басым бөлігі тергеу саласына қатысты. Тергеу саласының жұмысына қатысты жазылған шағым-тілектердің 270-і қанағаттандырылды. Қарау нәтижелері бойынша 4 қылмыстық іс қозғалып, тергелуде. Тергеудегі қылмыстық істер аясында 162 өтініш бойынша процессуалдық шешім бұзылып, 88 өтініш бойынша тиісті нұсқаулар берілді. Осы аралықта барлығы 772 жеке қабылдау ұйымдастырылып, оның 550-інде азаматтарды басшылық тікелей қабылдады. Оған қоса «көшпелі топтар» барлық ауылдық округтерді аралап, жергілікті жерде түсіндірме жүргізуді дәстүрге айналдырған.

Бізге азаматтар көбінесе қылмыстық процестің сотқа дейінгі сатысындағы кемшіліктер бойынша, сонымен қатар әлеуметтік-экономикалық саладағы мәселелер бойынша жүгінеді. Әсіресе, азаматтар тергеудің дұрыс жүргізілмеуіне, істің тоқтатылуына келіспей жатады. Ал әлеуметтік-экономикалық сала бойынша жер мәселелері, тұрғын үй кезегі және сот орындаушыларының іс-әрекеттері азаматтардың көңілінен шықпайтыны байқалады. Мысалы, ЖШС директоры Е. деген азамат облыс прокурорының қабылдауында болды. Ол облыстық кәсіпкерлік және индустриялық-инновациялық даму басқармасы шығарған «Келісім-шарттың қолданылуын тоқтату туралы» бұйрығының күшін жою туралы шағымданған. Өтінішті зерделеу барысында белгілі болғандай, басқарма жауапкершілігі шектеулі серіктестікке хабарламаны тиісінше жеткізбеген. Оны растайтын құжат болмағандықтан, басқарма хабарламаны тапсыру тәртібін бұзып отыр. Осылайша жеке қабылдау және өтінішті қарау нәтижесі бойынша прокуратура атына заң бұзушылықты жою туралы прокурорлық қадағалау актісі енгізілді.

– Қазір жасөспірімдерге қарсы қылмыс көп. Әсіресе, зорлық-зомбылық деректері күн өткен сайын өршіп барады. Осы қылмыстың алдын алуда прокуратура тарапынан не жасалып жатыр?

– Ана мен бала – мемлекет қорғауында. Заңдарда да, мемлекеттік бағдарламаларда да ана мен баланың құқығын қорғауға, әлімжеттік көрмеуіне барлық жағдай жасалған. Өкінішке қарай, тұрмыстық зорлық-зомбылық, жасөспірімдерге қарсы құқықбұзушылықтар әлі де азаймай отыр. Әсіресе, енді өмір бастаған балалар тағдырының тәлкекке түсуі, жасөспірімдердің жастайынан қиянат пен зорлықтың құрбаны болуы алаңдаушылық тудырмай қоймайды. Облыс прокуратурасы тарапынан кәмелетке толмағандарға қарсы қылмыс және зорлық-зомбылықтың алдын алу бойынша бірқатар жұмыстар жүргізді. Білім басқармасымен, полиция бөлімдерімен бірлесіп оқу жылының басында барлық орта мектептерде ата-аналар жиналысы өткізіледі. Жастар ресурстық орталығының жұмысы жанданды. Өңірдегі жасөспірімдер арасында кездесетін проблемалық мәселелердің себебі мен салдарын айқындау мақсатында бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнама жүргізілді. Барлық қалалар мен аудандарда кәмелетке толмағандар арасындағы құқықбұзушылықтың алдын алу, оның ішінде жыныстық қол сұғылмаушылыққа қарсы 40-тан астам дәріс өткізілді.

Сондай-ақ облыс прокуратурасы БАҚ және әлеуметтік желілерге тұрақты түрде мониторинг жүргізеді.

Бұдан бөлек, барлық қалалық және аудандық білім бөлімдерінде кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыс пен жыныстық қол сұғылмаушылықтың алдын алу бойынша түсіндірме жұмыстары жүргізілуде. Бұл науқандық шара емес. Балаларды теріс ықпалдан қорғау мақсатында құқықтық сауатты арттыру, түсіндіру жұмыстары жоспарлы түрде өтетін айта кеткеніміз жөн.

– Прокуратураның жұмысын жандандыру үшін қандай жаңашылдықтар қолға алынып жатыр?

– 2022 жылғы 5 қарашада Мемлекет басшысы «Прокуратура туралы» Конституциялық заңға қол қойды. Заңның негізгі мақсаты – прокуратураның құқық қорғау қызметін күшейту, еліміздегі жоғары қадағалау құралдарын және заңдылықты нығайту. Бұл жаңашылдықтар әр салада заңның сақталуын қадағалауды күшейту мақсатында жасалып отыр.

Прокуратураның басты міндеті адамды, оның өмірін, құқықтары мен бостандықтарын мемлекеттің ең жоғары құндылықтары ретінде қорғау, сондай-ақ, ел аумағында заңдылықты қамтамасыз ету болып табылады. Адам мен азаматтың бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қорғау және қалпына келтіру үшін прокуратура Қазақстандағы адам құқықтары жөніндегі уәкілмен өзара іс-қимыл жасайды және оның қызметіне жәрдем көрсетеді. Жаңа өзгерістерге сәйкес әскери және көлік прокуратураларының басшылары, аудандық және оларға теңестірілген прокурорлар заңдылық пен қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, сондай-ақ құқық бұзушылықтың алдын алу мақсатында лауазымды адамдарға, мемлекеттік органдарға, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғаларға жүгінуге құқылы.

Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша прокуратура органдарына маңызды инвестициялық жобаларды сүйемелдеу жүктелген. Қазір бұл бағытқа ерекше басымдық беріліп отыр. Соған орай енді инвесторлардың өтінішін біз бұрынғыдай мемлекеттік органдарға қайта бағыттамай-ақ, өз бетімізше қарайтын болдық. Инвесторлардың сигналдарына, өтініштеріне жедел ден қою мақсатында бизнес пен инвесторлардың құқықтарын қорғау жөніндегі мобильдік топ құрылды. Онда тәулік бойы құқықтық кеңес алуға немесе инвестициялық жобаны іске асыру проблемасымен тікелей жүгінуге болады.

Жетісу облысының прокуратурасы тарапынан есірткі құралдарының заңсыз айналымының алдын алу мақсатында «Narko Shekteu Taldykorgan» пилоттық жобасы іске қосылғанын да айта кетуіміз керек. «Narko Shekteu Taldykorgan» телеграм-боты есірткі құралдарының жарнамасы, геометрлер (геолокация), граффити суреттері, жасырын орындар, зертханалар мен есірткі притондары бар сілтемелерді (контент) енгізу арқылы ақпаратты оңайлатып орналастыруға мүмкіндік туғызады. Телеграм-ботқа жіберілген әрбір хабарлама бойынша прокуратура уәкілетті органдармен бірлесіп тиісті шаралар қабылдайды.

– Президент бизнесті қорғауға жіті көңіл бөлуде. Бұл бағытта қандай іс-шаралар атқарылып жатыр?

– Шағын және орта кәсіпті дамыту – ел өркендеуінің өзегі. Сондықтан да Президент тапсырмасына сай отандық кәсіпкерлерді қолдауға, олардың кедергісіз жұмыс жүргізуіне барлық жағдай жасалып жатыр. Мәселен, биыл прокуратура 3 мың кәсіпкердің құқығын қорғады, 1,1 мың заңсыз салық бұйрығы жойылды. Сыртқы жарнаманы орналастырғаны үшін төлемді негізсіз есептеудің 108 фактісі анықталды.

Облыс прокурорының өкімімен инвестициялық жобаларды сүйемелдеу бойынша фронт-кеңсе ашылды. Осы бастама аясында Алакөл ауданында құс фермасын салу бойынша инвестициялық жобалардың бірі жер учаскесіне байланысты іске асырылмайтындығы анықталды. Мәселен, ауданның жергілікті атқарушы органы инвесторға су қорғау аймақтарынан жер учаскесін берген. Ал инвестор рұқсат беру құжаттарын алуда проблемаға тап болған. Мәселені талдай келе, орын алған құқықбұзушылықты жою және кінәлі адамдарды тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы прокурорлық акт енгізілді.

– Уақыт бөліп сұхбат бергеніңізге рақмет. Сөз соңында Республика күніне орай тілегіңізді тыңдасақ.

– Тәуелсіздік декларациясы – Қазақстанның азаттығын жақындатқан, егемендіктің қуанышын сезіндірген маңызды құжат. Барша отандасымызды осындай айтулы мереке – Республика күнімен шын жүректен құттықтаймын! Бұл мереке біздің мемлекетіміздің бостандығы мен күш-жігерінің нышаны болып саналады. Тәуелсіздік алғаннан бері біз әлемді тануға және үлкен прогрестерге қол жеткіздік. Осы ұлық мерекеде сіздерге зор денсаулық, амандық және бейбітшілік тілеймін! Үйлеріңізде әрқашан келісім және өзара түсіністік орнасын!

Айнұр СЕМБАЕВА,
«Заң газеті»

Шағын және орта кәсіпті дамыту – ел өркендеуінің өзегі. Сондықтан да Президент тапсырмасына сай отандық кәсіпкерлерді қолдауға, олардың кедергісіз жұмыс жүргізуіне барлық жағдай жасалып жатыр. Мәселен, биыл прокуратура 3 мың кәсіпкердің құқығын қорғады, 1,1 мың заңсыз салық бұйрығы жойылды. Сыртқы жарнаманы орналастырғаны үшін төлемді негізсіз есептеудің 108 фактісі анықталды.

ПАЙЫМ

ЕҢБЕК АДАМЫНЫҢ ТАЛАБЫ ЕЛЕУСІЗ ҚАЛМАЙДЫ

Маңғыстау – еліміздегі мұнай-газ өндірудің басты ошағы болғандықтан бұл өңірде кен орындары мен ірі компания жетерлік. Сондықтан, аталған өңірде еңбек дауларының жиі кездесетіні белгілі. Бұл мәселе мемлекет басшысын да бейжай қалдырмады. Президент өз сөзінде «Маңғыстауда еңбек дауы жиі болып жататыны жасырын емес. Адам құқығын, оның ішінде еңбек адамының құқығын қорғау әрдайым басты назарда болуға тиіс», – деген еді.

Осы орайда, деректерге сүйенсек, өңірде еңбек дауларының орын алуына жұмыс беруші мен қызметкер арасында жасалған еңбек шартының дұрыс сақталмауы түрткі болып табылады. Сотқа түсетін талап қоюларға көбінесе еңбекақыны даулау, бұрынғы жұмысына қайта орналастыру, бос жүрген күндеріне жалақы өндіру, еңбек қауіпсіздігінің сақталмауы, мерекелік сыйақының төленбеуі, әлеуметтік пакеттің қарастырылмауы негіз болады. Мәселен, биылғы жылы еңбек даулары бойынша 316 талап қою түскен, шешім шыққаны – 90. Ал, Мұнайлы аудандық сотына ағымдағы жылы еңбек дауы бойынша 22 талап қою түсіп, 13-не сот шешімі шығарылған. Сондай-ақ, жұмысшылар мен басшылық арасында келіссөз жүргізу нәтижесінде екі тарап татуласып, ортақ шешіммен аяқталған еңбек дауы да жоқ емес. Атап айтсақ, медиациямен 1, бітімгершілікпен 17 іс аяқталған. Жалпы еңбек дауын татуластырумен аяқтаудың артықшылығы көп. Мәселен, артық сот шығынын төлемей, жұмыс берушінің нарықтағы іскерлік беделі сақталады және т.б.

Елімізде еңбек даулары Еңбек кодексімен, Қазақстан Республикасының заңдарымен реттеледі. Сондай-ақ, жекелеген адамдар санатының еңбек қатынастары Еңбек кодексінің нормаларымен ғана емес, арнайы заңнамалық актілермен де (құқық қорғау қызметі туралы, әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы, мемлекеттік қызмет туралы, ішкі істер органдары туралы және басқа да) реттеліп жатады.

Еңбек шартында айтылған талаптарды қоспағанда, оның тараптарының құқықтық қатынастары ұжымдық шартпен, тараптардың өзге келісімдерімен және еңбек заңнамасының нормаларына қайшы келмейтін жұмыс берушінің актілерімен реттеледі. Еңбек кодексіне сәйкес, жеке еңбек даулары бойынша алдымен келісу комиссиясына, содан кейін ғана сотқа жүгіну тәртібі көзделген. Яғни келісу комиссиясына жүгіну тараптар арасында туындаған еңбек дауын сотқа дейін реттеу тәртібінің міндетті сатысы болып табылады.

Еңбек кодексінің 160-бабында келісу комиссиясына немесе сотқа жеке еңбек дауларын қарау бойынша жүгіну үшін жұмысқа қайта алу туралы даулар бойынша – жұмыс берушінің еңбек шартын тоқтату туралы актісінің көшірмесі келісу комиссиясына тапсырылған күннен бастап бір ай, ал сотқа жүгіну үшін – реттелмеген даулар бойынша не еңбек шартының тарабы келісу комиссиясының шешімін орындамағанда жүгінген кезде келісу комиссиясы шешімінің көшірмесі тапсырылған күннен бастап екі ай, басқа еңбек даулары бойынша – жұмыскер немесе жұмыс беруші өз құқығының бұзылғаны туралы білген немесе білуге тиіс болған күннен бастап бір жыл мерзімі көзделген. Ал, жеке еңбек дауларын қарау бойынша жүгіну мерзімінің өтуі қаралып жатқан еңбек дауы бойынша медиация туралы шарттың қолданылу кезеңінде, келісу комиссиясы болмаған жағдайда, ол құрылғанға дейін тоқтатыла тұрады. Сондай-ақ, Еңбек кодексіне сәйкес жеке еңбек дауларын қарау бойынша келісу комиссиясына жүгінбестен, сотқа жүгінуге құқылы еңбек құқықтық қатынастарына қатысушылар үшін жұмысқа қайта алу туралы даулар бойынша – жұмыс берушінің еңбек шартын тоқтату туралы актісінің көшірмесі тапсырылған күннен бастап үш ай, басқа еңбек даулары бойынша – жұмыскер немесе жұмыс беруші өз құқығының бұзылғаны туралы білген немесе білуге тиіс болған күннен бастап бір жыл екенін атап өткен жөн.

Ата Заңымызда әркімнің еңбек ету бостандығына, қызмет пен кәсіп түрін еркін таңдауына құқығы бар екендігі көрсетілген. Егемен елімізде ешкімді еңбек құқықтарын іске асыру кезінде ешкімді кемсітуге болмайтыны да заңмен екшеленген. Қорыта айтсақ, адамдардың өмірі үшін материалдық, рухани және басқа да құндылықтар жасауға бағытталған адами қызметіне қиянат жасалмай, еңбек дауларының алдын алған абзал-ақ.

Дәурен УТЕБАЛИЕВ,
Мұнайлы аудандық сотының судьясы
МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ

ОРТАҚ МҮДДЕ

ҚАЗАҚСТАН - БІРЛІК ПЕН ҮЙЛЕСІМ ЕЛІ

Қазақстан – көп елдермен терезесі тең, елдік рәміздері анық, мәртебесі беделді мемлекет. Қазіргі шақта Жаңа, Әділетті Қазақстанды құрудың маңызды қадамдары жасалуда. Еліміздің құрылымдық жүйесінде, саяси-экономикалық бағытында жаңғыртулар қолға алынды. Халық жаңа қоғам қалыптастыруға деген бастамаларға қолдау білдірді.

Он шақты жылдан кейін қайта оралып, ұлттық мереке мәртебесін алған Республика күнін атап өту Әділетті Қазақстанға қызмет ететін әрбір азамат үшін айрықша мәнге ие. Бұл мереке – біртұтас Қазақстанның берекесі мен бірлігінің, әрқайсымыздың туған өлкемізге деген шексіз сүйіспеншілігіміз бен адал еңбегіміздің нәтижелі нышаны. Бұл даңқты датаның ұлттық, мемлекеттік мереке дәрежесінде аталуының мәні өте зор, әрі адал және тарихи шешім болып табылады.

Елімізді мекендеген сан түрлі ұлт пен ұлыстардың өкілдері де Қазақстандағы тұрақтылық пен татулықтың тірегін нығайтуға барынша үлес қосып келеді.

Батыс Қазақстан облыстық Қазақстан халқы Ассамблеясы филиалының құрамындағы этномәдени бірлестік өкілдері ұлттық мерекеге орай жүрекжарды тілек-лебіздерін жолдайды.

Зейнолла МҮТИЕВ, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, БҚО ҚХА Ғылыми сараптамалық тобының мүшесі:

– Қадірлі дос-бауырлар!

Баршаңызға белгілі, 1990 жылдың 25 қазанында Қазақстанның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация қабылданды. Декларация Қазақстанда тұратын халықтарды топтастыру мен олардың достастығын нығайтуды бірінші дәрежелі міндет деп белгіледі. Бұл күн – ұлттық мереке, Республика күні. Бірлік, татулық, ынтымақ! Халық осы үш ұғымның қадірін жақсы біледі. Қазақстан Республикасы – жүздеген ұлт пен ұлыстың басын біріктіріп, ынтымағын жалғастырып отырған мемлекет.

Республика күні – Қазақстан атты ұлы Отанымыздың бас мерекесі. Еліміздің игілігі мен өркендеуі үшін аянбай қызмет етіп, тәуелсіздігіміздің тұғырлы, егемендігіміздің еңселі һәм ғұмырлы болуы үшін күш-жігерлерін салып, әрқилы салада еңбек етіп жатқан барша қазақстандықтарды Республика күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Сіздерге зор денсаулық, бақыт, қуаныш тілеймін! Тәуелсіз еліміздің ертеңі жарқын болсын!

Данилбек САРАТОВ, БҚО Қазақстан халқы Ассамблеясы төрағасының орынбасары, «Вайнах» шешен-ингуш» этномәдени қоғамдық бірлестігінің төрағасы:

– Баршаңызды Ұлттық мереке – Республика күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Бұл мереке біртұтас Қазақстанның берекесі мен бірлігінің, әрбіріміздің Қазақстанға деген шексіз сүйіспеншілігіміз бен адал еңбегіміздің белгісі деп білемін. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев ұлт ұясы – Ұлытау жерінде өткен құрылтайда: «Ұлттық мерекелер мен атаулы күндер тізбесіне бірқатар өзгеріс енгізген жөн. Республика күні елдің мемлекет құру жолындағы тарихи қадамының символы болуы керек. Қазанның 25 күні жыл сайын Егемендік күнін еліміздің басты мерекесі ретінде атап өтуіміз қажет» деп Республика күніне ұлттық мереке мәртебесін қайтаруды ұсынды. Президентіміздің бұл саяси шешімі егемендікке арқау болған декларацияны қабылдау туралы тарихи құжаттың салмағын еселеп, Тәуелсіздігіміздің тұғырын бекіте түсті. Еліміздің кемелдену жолында бірлікті ту етіп, адал еңбектің құндылығын биік қоятын Жайық жұртшылығы ұлық мерекенің ұлағатын кейінгі ұрпаққа кеңінен насихаттау тізгінін жалғастырады деп сенемін. Тағы да мерекеміз құтты болсын! Сіздерге тек мықты денсаулық, отбасыларыңызға бақыт, зор жетістіктер тілеймін!

Флюра МИЛИКЕЕВА, БҚО «Татар мәдени орталығы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы:

– Қазақстан Республикасының айтулы күнінде мен Батыс Қазақстан облысы Қазақстан халқы Ассамблеясының өкілі ретінде сүйікті халқымызға ең жылы лебізімді білдіремін.Президент Қасым-Жомарт Тоқаев: «Қазақстан – бірлік пен үйлесімділік елі, шығу тегі мен мәдениеті әртүрлі адамдар үшін және біздің күшіміз, бірлігіміз және бір-бірімізге деген өзара құрметіміз», – деген болатын. Бұл сөздер әртүрлі қауымдастықтардың Қазақстанда үйлесімді де мәнді өмір сүретінін көрсетеді.

Біз, Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшелері, халықтық мұрамызды сақтауға және өніріміздің дамытуға жәрдемдесуге міндеттіміз. Республиканың бұл күні бізді жарқын болашаққа жолымызды айқындайтын Қазақстанды құруды жалғастыруға шабыттандырсын. Баршаңызды Республика күнімен құттықтаймын!

Наджаф МАМЕДОВ, БҚО «Бирлик» әзірбайжан мәдени-ағарту қоғамы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы:

– Сіздерді еліміздің әр азаматы үшін айтулы мереке – Республика күнімен құттықтаймын!

Мемлекет басшысы Республика күні елдің мемлекет құру жолындағы тарихи қадамының символы болуы керек екенін айтты. «Қазақстанның Мемлекеттік егемендігі туралы» декларация қастерлі тәуелсіздігімізге жол ашты. Сіздерге игілік пен бақыт, бақ-дәулет, ырыс тілеймін. Қазақстанның тұрақты дамуы мен кемелденуі жолындағы еңбектеріңіз табысты, барлық бастамаларыңыз сәтті болсын! Еліміздің мәртебесі биіктеп, әлемге шарықтай берсін деген ыстық ықыласымды жеткіземін.

Аветик АМИРХАНЯН, БҚО «Масис» армян этномәдени қоғамдық бірлестігінің төрағасы:

– Қазақстан Республикасы күнінде барша қазақстандықтарға ең жылы лебізімді жолдаймын.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, «Біздің еліміз – біртұтас отбасы. Біз барлық азаматтарымызды ұлтына қарамастан құрметтейміз, бағалаймыз және бірліктің маңыздылығын түсінеміз. Қазақстан – біздің ортақ үйіміз және әрқайсымыз оның өркендеуіне жауаптымыз». Бұл сөздер бізге бірлікте тапқан күшімізді және ортақ үйіміз – Қазақстанның маңыздылығын еске салады. Көпұлтты елде орналасқан біздің аймақ осы құндылықтарды ілгерілетуде маңызды рөл атқарады.

Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшелері ретінде біз Президентіміз баяндаған пайымды – инклюзивті, заманауи және гүлденген Қазақстанның пайымын бөлісеміз. Өткенімізді саралап, бүгінімізді бағалап, бейбітшілікке, өркендеуге және ортақ жетістіктерге толы болашаққа бірге қадам жасайық! Республика күні құтты болсын!

Бэла ТЮ, БҚО «Корей этномәдени орталығы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы:

– Құрметті қазақстандықтар! Сіздерді 25 қазан Республика күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Ұлттық мерекелер мен атаулы күндер тізбесіне қайта енген бұл күннің маңыздылығы ерекше. Бұл мереке еліміздің еркіндігін, қуаттылығын және гүлденуін паш етеді. Аспанымыз ашық, жұртымыз бір үлкен отбасыдай ынтымағы жарасқан ел болсын! Бұл – көпұлтты еліміздің достығы, жеткен жетістігі, жас буынға бүгінгі Жаңа Қазақстанның патриоттығын айқындайтын тарихи мереке. Еліміздің туы асқақтап, келешегі көркейе берсін!

Сіздерге мықты денсаулық, отбасыларыңызға бақыт, еңбектеріңізге зор жетістіктер тілеймін.

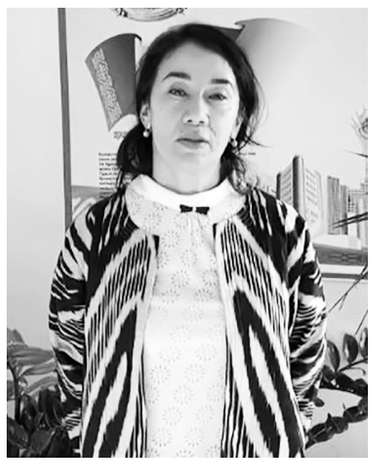

Гульшара ХАЛБАЕВА, өзбек этносының өкілі:

– Қазақстан халқын және барлық қазақстандық достарымды Республика күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын!

Бұл ерекше күн Қазақстанды айқындайтын бай мәдени мұраның, бірлігінің дәріптелуіне толы болсын! Еліміз көркейіп, халқы бейбітшілік және ынтымақтастық жағдайында өркендей берсін! Баршаңызға қуаныш пен есте қаларлық сәттерге толы керемет мереке күнін тілеймін.

Ислам КУБЛАШЕВ, БҚО «Хаймат» Орал неміс мәдени-ағарту қоғамы» қоғамдық бірлестігінің өкілі:

– Республика күні мерекесіне орай Қазақстанның тамаша халқына шын жүректен құттықтауымды жолдаймын.

Біз бейбіт әрі тыныш елде бақытты өмір сүрудеміз. Әрқашан еліміздің бай мұрасы мен дәстүрлерін құрметтейміз. Бұл күн өзара түсіністік пен ризашылық рухында біріктірілген кезде пайда болатын бірліктің дәлелі болып табылады.

Қазақстан Республикасы өркендеп, дами берсін! Қуанышты мерекелер көп болсын!

ОҢ ҚАДАМ

500 ОРЫНДЫҚ «СТУДЕНТТЕР ҮЙІ» АШЫЛДЫ

Республика күні қарсаңында Орал қаласындағы М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде 500 орындық 9 қабатты жаңа жатақхана пайдалануға берілді.

Тарихы тереңде жатқан білім ордасының жаңадан бой көтерген «Студенттер үйінің» ашылу салтанатына орай ҚР Жоғары білім және ғылым министрі Саясат Нұрбек LED экран арқылы құттықтауын жолдады.

Келесі кезекте Батыс Қазақстан облысының әкімі Нариман Төреғалиев та студент жастарды заман талабына сай етіп салынған жаңа қоныстарымен құттықтап, ізгі тілегін білдірді.

Студенттік жатақхананың символдық кілтін нысанның құрылысын жүргізген «BETA Services» ЖШС басшысы Бекболат Шканов тарих мамандығының 3 курс студенті, Студенттер үйінің тұрғыны әрі төрағасы, университет белсендісі Дархан Қуатқа салтанатты түрде табыс етті.

«Студенттер үйі» ҚР Президенті Қ. Тоқаевтың «Әділетті Қазақстан – бәріміз және әрқайсысымыз үшін. Қазір және әрдайым» сайлауалды бағдарламасының 89-тармағында көрсетілген «Студенттік жатақханадағы орын тапшылығы мәселесін шешу» тапсырмасына сәйкес жүзеге асырылды.

Жаңа жатақхананың лентасын Батыс Қазақстан облысының әкімі Нариман Төреғалиев, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ректоры, профессор Нұрлан Серғалиев және ҚР Президентінің атаулы шәкіртақы иегері, республикалық пәндік олимпиаданың жеңімпазы, педагогика факультетінің 4 курс студенті Сегізбаева Гүлсезім салтанатты түрде қиған соң, жиналғандар жатақхананы аралап көрді.

Жатақхана ғимараты жертөлесі бар 9 қабатты, заманауи инфрақұрылыммен жабдықталған. Әр секцияда ас, жатын, жуыну бөлмелері бар. Сонымен қатар, бірінші қабатта мүмкіндігі шектеулі студенттерге арналған инклюзия форматына сәйкес 16 орын жасақталған. Бұдан бөлек, Студенттер үйінде 30 орындық асхана, фитнес залы, дәріхана, медициналық пункт, кафетерий және мұғалімдер мен кезекшілерге арналған бөлмелер пайдалануға берілді. Жатақхана аумағы толық абаттандырылып, спорт алаңы тұрғызылған.

Жоғары оқу орны республика бойынша өз қаражаты есебінен жатақхана салу тәжірибесін алғашқы боп жүзеге асырғанын айта кеткен жөн.

«Қаржы орталығы» АҚ ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің атынан университеттің жатақхана салу шығындарын 6 жыл ішінде өтейді. Бір орынға мемлекеттік тапсырыс мөлшері 195 АЕК, 500 студент қоныстанған кезде айына 28 000 000 теңге төленеді.

Жатақхананың құрылысы мен пайдалануға беру барысында Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек пен Батыс Қазақстан облысының әкімі Нариман Төреғалиев арасында екі жақты келісімге қол қойылды. БҚУ басқарма төрағасы-ректор Нұрлан Хабиболлаұлы Серғалиев жобаға бастан-аяқ жетекшілік етті.

Айта кетейік, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде жаңа жатақхананы қоса алғанда студенттерге 1526 орын жасақталды. Алдағы уақытта жергілікті кәсіпкерлерді тарта отырып, жаңа ғимараттардың құрылысы қолға алынбақ.

Бетті дайындаған А.АХМЕТОВА, «Заң газеті»

ЭКОЛОГИЯ

Алматыда 30 елден келген 140-тан астам зерттеуші Палеарктика жыртқыштарын зерттеу мен сақтаудың заманауи мәселелерін талқылады. «Палеарктика қырандары: зерттеу және қорғау» деген тақырыппен өткен III халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда дала қыраны, ақ сұңқар, император қыраны, лашын және басқа да түрлерге баса назар аударылды.

ДАЛА ҚЫРАНЫНА ҚАУІП ТӨНІП ТҰР

Ресейлік жыртқыш аңдарды зерттеу және сақтау желісінің (RRRCN) бастамасымен өткізілген бұл халықаралық конференция бұған дейін 2013 және 2018 жылдары Татарстанда және Алтайда өткен болатын. Бұл жолы Қазақстан кездейсоқ таңдалған жоқ – бұл жерде сирек бүркіттердің ең үлкен топтары, сондай-ақ Ресейдің, Моңғолия мен Қытайдың солтүстік популяцияларынан құстардың қоныс аударуы сақталған.

«Жыртқыш құстарды зерттеу және сақтау жөніндегі ресейлік желінің бағдарламаларындағы басым түрлердің бірі – ақ сұңқар. Біз 90-шы жылдардың басынан бастап сұңқарды зерттеп келеміз. Қазақстанда біздің зерттеу және мониторинг жұмысымыз 2003 жылы басталды. Түрлердің жалпы азаюы 2014 жылға қарай Орал өңіріне, сондай-ақ Батыс және Орталық Қазақстанның басым бөлігіне әсер етті. Осы уақытта Қазақстан ақ сұңқар популяциясының 90 пайызын жоғалтты деп айта аламыз. Мысалы, Қазақстанның Үстіртіндегі ең көп популяция 2000 жылдардың басында 1600 жұп болса, бүгінде 200-300 жұпқа дейін азайды. Ресей мен Қазақстандағы басты қауіп – заңсыз құс аулау. Біздің бағалауымызша, жыл сайын біздің елдерден 2-3 мыңға жуық ақ сұңқар экспортталады. Бұл көрсеткіш жыл сайын азайып келеді. Оның азаюына байланысты браконьерлер енді қырсұңқарға ауысады», – дейді Ресейлік жыртқыш аңдарды зерттеу және сақтау желісін құрушылардың бірі Игорь Карякин. Оның айтуынша, дала қыранына үлкен қауіп төніп тұр. Бұл түр Еуропада жоғалып кетті. Егер дала қыраны Қазақстанда жойылып кетсе, онда түрдің өмір сүруге мүмкіндігі болмайды. Бірақ үлкен қауырсынды жыртқыштарға браконьерлер ғана қауіп төндірмейді. Энергетика секторы да оларға үлкен зиян келтіреді.

Биологиялық әртүрлілікті зерттеу және сақтау орталығы» Қазақстан қоғамдық қорының басшысы Нұрлан Оңғарбаев: «Қазақстан аумағында жыл сайын Қызыл кітапқа енген жыртқыштардың сирек түрлерінің жаппай қырылуы байқалады. Әуе желілеріндегі құстардың өлуінің негізгі себебі – құстарды қорғау құралдарымен (БПД) жабдықталмаған орташа қуатты электр желілерінің тіректерінің (6-10 кВт) жиі қолданылатын оқшаулағыштарымен жанасу кезінде электр тогының соғуы. Кейбір жағдайларда құстар үшін өлімге әкелетін қақпанға айналған мұндай әуе электр желілерінің ұзындығы орасан зор және Қазақстанның әр аймағында мыңдаған шақырымды құрайды. Электр энергетикалық инфрақұрылым нысандарындағы құстардың өлім-жітім деңгейін төмендету үшін біз бірден бірнеше бағытта жұмыс істеп жатырмыз», – деді.

Ерлік ЕРЖАНҰЛЫ,
«Заң газеті»

СУДЬЯ МІНБЕРІ

ҚАЙТА ТҮЛЕГЕН ЕЛ

Олжас КҮРЕҢБЕКОВ,
Қонаев қалалық сотының судьясы

Бұл күн – жаңғыру, қайта түлеу күні. Тәуелсіздік декларациясы қазақ еліне көп игілік пен құқық берді. Конституциялық заңның негізін қалады, басты нышандарын айқындады. Мемлекеттік тәуелсіздікті қорғауды ұйымдастыру жайы ерекше қолға алынды.

Мәртебесі артып, құзыреті кеңейген жас ел енді өзінің ұлттық қауіпсіздігін қорғауға, тәуелсіздігі мен азаттығын сақтауға, аумақтық тұтастығы мен Қарулы Күштерін нығайтуға кірісті. Ескіні жаңарту, жас мемлекеттің бүкіл құндылықтарын қайта көтеру, білімді, білікті отандық кадрларды жасақтау қыруар қажыр-қайрат пен ерік-жігерді қажет етті. Азаттықты аңсаған Қазақстан сындарлы сағаттарда түрлі тәуекелдерге бара отырып, болашақ бағдарын айқындады. Халықтың жарқын болашаққа ұмтылысы мен жас мемлекеттің қалыптасуға, тұғырын нықтауға деген ынтасы елді жоғары деңгейге көтерді, сапалық тұрғыда маңызын тереңдетіп, сандық тұрғыда өсімін арттырды. Қазақстан тәуелсіздікке ұмтылған ел ретінде демократиялық-құқықтық көзқарастарды серік етті, оның бәрін қағаз жүзінде ғана емес, нақты әрекеттер негізінде көрсетті. Республика күні ұлттық мереке есебінде ұлықталуға толық лайық. Ұлттық мерекені ұлықтау арқылы біз тәуелсіздіктің қадірін ұғындырып, жас ұрпаққа отаншылдық, патриоттық қасиеттерді үлгі етеміз.

Декларация елге тек егемендік әкеліп қана қоймай, тәуелсіз сот жүйесін де қалыптастырды. Азаматтардың құқығын қорғауда халықаралық принциптерге негізделген елде мықты құқықтық институт қалыптасты. Осы декларациядан бастау алатын бүгінгі сот жүйесі қазіргі таңда дамыған, жаңғырған сипатқа ие. Азаматтардың құқығын алдыңғы орынға шығарған. Ақпараттық құндылықтардың барлық игілігін меңгере отырып, сандық форматта сапалы қызмет көрсетеді. ҚР Заңдары озық сипатқа ие. Мұның бәрі үздіксіз ізденіс, тоқтаусыз дамудың жемісі. Тәуелсіз елдің тұғыры әрқашан биік, мәртебесі зор болсын!

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ

ТАРАТУ

2. «ЛомбардАлтынКредитСервис» ЖШС (БСН 190640013397) Қазақстан Республикасының Қаржылық нарықты реттеу және дамыту агенттігіне 29.03.2021 ж. микроқаржылық қызметті атқаруға берілген № 03.21.0026.Л. лицензиясының қызметін тоқтату туралы өз еркімен жүгінгені туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Ақмола облысы, Бурабай ауданы, Щучинск қаласы, Едомский көшесі, 36 үй.

3. «Сезім» мүгедектерді қолдау қоғамы» қоғамдық бірлестігі (БСН 2202400110) өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: 020000, Қазақстан Республикасы, Ақмола облысы, Көкшетау қаласы, «Васильковский» ықшамауданы, 34А.

4. «СМО» ЖШС, БСН 990340008139, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, БҚО, Орал қаласы, Трудовая көшесі, 8-43 үй.

5. «Нұр-Жанасыл» бөбекжай бақшасы, БСН 211140027427 (Қазақстан, Қызылорда обл., Жаңақорған ауданы, Жаңақорған ауылы, Мұхтар Әуезов көшесі, 16 үй), өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Қызылорда обл., Жаңақорған ауданы, Түгіскен ауылы, Ы.Алтынсарин көшесі, 20 үй. Тел.: 87026212186.

6. «Windows Service» ЖШС, БСН 130540007010, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан, Алматы қаласы, Әуезов ауданы, Чернов көшесі, 88/2 үй. Тел.: 87017327967.

7. «Береке – S. M. R.» ЖШС, БСН 101140008666, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Қазақстан, Шымкент қаласы, Еңбекші ауданы, Жұмабай Шаяхметов көшесі, құрылыс 2/1, индексі 160006. Тел.: 87053737154.

8. «kasimhan» ЖШС, БСН 230340022167, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Қазақстан, Түркістан обл., Сарыағаш ауданы, Жылға ауылдық округі, Шеңгелді ауылы, Шеңгелді бұлақ көшесі, 22 үй. Тел.: 87024527254.

9. «Азамат Би» ЖШС, БСН 050240014104, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: 101500, Ұлытау облысы, Ұлытау ауданы, Ұлытау ауылы, Амангелді көшесі, 46. Тел.: 87053027270.

10. «LIBAVA OST» (ЛИБАВА ОСТ) ЖШС, БСН 171040036006 (Қазақстан, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 12/1 үй), өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Астана қаласы, Қабанбай батыр даңғылы, 11/5 үй, блок А, кеңсе 1007, БО «Нурлы Орда». Тел.: 87172797703.

11. «Тантал-сервис» ЖШС, БСН 030440000039, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан, Алматы облысы, Іле ауданы, Боралдай кенті, «Черемушки» ықшамауданы, 39 үй, 6 кеңсе. Тел.: 87715070059.

12. «Риддер-Ломбард №1» ЖШС (БСН 200640017245) Қазақстан Республикасының Қаржылық нарықты реттеу және дамыту агенттігіне микроқаржылық қызметті атқаруға берілген лицензияның қызметін (ломбард қызметі) тоқтату туралы өз еркімен жүгінгені туралы хабарлайды. Лицензия нөмірі: 16.21.015Л, 11.03.2021 ж. берілген.

13. «Life v kaif tour» ЖШС, БСН 190640012587, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қарағанды қаласы, Достық көшесі, 124, 43 (Әбдіров, 46/2 33), тел.: 87714650904.

ӘРТҮРЛІ

17. Қарағанды облысы мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының 2023 жылғы 16 қазандағы ұйғарымымен «НЕС компани» ЖШС-не (БСН 180140004556) қатысты оңалту рәсімдерін қолдану туралы азаматтық іс қозғалды.

18. Абай облысы ветеринария басқармасының «Көкпекті-вет» ШЖҚ КМК (БСН 110140003971) жарғылық капиталының 45 674 989 (қырық бес миллион алты жүз жетпіс төрт мың тоғыз жүз сексен тоғыз) теңгеге дейін азайғаны туралы хабарлайды. Барлық шағымдар осы хабарлама жарияланған күннен бастап бір ай ішінде мына мекенжайда қабылданады: Абай облысы, Көкпекті ауданы, Көкпекті ауылдық округі, Көкпекті ауылы, Қ. Аухадиев көшесі, 29 үй. Тел.: 8(723)4827296.

МҰРАГЕРЛІК

14. 23.04.2023 жылы қайтыс болған Ишанқұлов Әлімхан Әбілқайырұлының артынан мұралық іс ашылды. Мұрагерлері немесе мұра туралы білгісі келгендер нотариус Ғ.А. Шардарбековке келуі керек. Мекенжайы: Қызылорда облысы, Шиелі ауданы, Шиелі кенті, Т.Рысқұлов көшесі, №5 ғимарат. Тел.: 87022334499.

15. 01.02.2022 жылы қайтыс болған Конысбеков Утегеннің артынан мұралық іс ашылды. Мұрагерлері немесе мұра туралы білгісі келгендер нотариус Ғ.А. Шардарбековке келуі керек. Мекенжайы: Қызылорда облысы, Шиелі ауданы, Шиелі кенті, Т.Рысқұлов көшесі, №5 ғимарат. Тел.: 87022334499.

16. 2023 жылы 26 сәуірде қайтыс болған азамат Мажит Адиловтың атына мұралық іс ашылды. Барлық мұрагерлердің мұраны қабылдау үшін нотариус А.А. Амандықоваға хабарласуларын сұраймыз. Мекенжайы: Атырау қаласы, «Авангард-3» ықшамауданы, 75 үй, 5 кеңсе.

Қазақстан Республикасы Судьялар одағының Орталық кеңесі Жоғарғы Соттың судьясы Лаура Арықбайқызы Ағыбаеваға әкесі, заң ғылымдарының докторы, профессор
Арықбай Нүсіпәліұлы
АҒЫБАЕВТЫҢ
қайтыс болуына байланысты ауыр қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты мен Сот әкімшілігінің ұжымы Жоғарғы Соттың судьясы Лаура Арықбайқызы Ағыбаеваға әкесі, заң ғылымдарының докторы, профессор
Арықбай Нүсіпәліұлы
АҒЫБАЕВТЫҢ
қайтыс болуына байланысты ауыр қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

Жамбыл облысының судьялар қауымдастығы мен ардагерлері Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының судьясы Лаура Арықбайқызы Ағыбаеваға әкесі, заң ғылымдарының докторы, профессор
Арықбай Нүсіпәліұлы
АҒЫБАЕВТЫҢ
қайтыс болуына байланысты отбасы мен жақындарына қайғыларына ортақтасып, көңіл айтады.

Әл-Фараби атындағы заң факультетінің кеден, қаржы және экологиялық құқық кафедрасының ұжымы Қазақстан Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері, Әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі, заң ғылымдарының докторы, профессор
Арықбай Нүсіпәліұлы
Ағыбаевтың
қайтыс болуына байланысты марқұмның отбасы мен туған-туыстарына қайғыларына ортақтасып, көңіл айтады.

«Заң» Медиа-корпорациясы» ЖШС ұжымы заң ғылымдарының докторы, профессор
Арықбай Нүсіпәліұлы
АҒЫБАЕВТЫҢ
қайтыс болуына байланысты марқұмның отбасы мен туған-туыстарына қайғыларына ортақтасып, көңіл айтады.

ЖАРНАМА БӨЛІМІ:

Алматы қаласы
Тел.: 8(727) 292-43-43,

8 (708) 929-98-74

E-mail:
zanreklama@mail.ru

ЖАРНАМА ҚАБЫЛДАЙТЫН ОРЫНДАР:

«Media page kz» ЖК, ZANGAZET.KZ - Алматы қаласы, Ақтолқын көшесі, 4Б, 2 қабат, 3 кеңсе, www.zangazet.kz, WhatsApp: 8 707 388 40 80.

ЖК «Қандыбаева», Газеттерге, журналдарға және сайттарға хабарландыру қабылдау агенттігі: 8(727)327 30 92, тел/факс: 273 47 98, 8 707 895 21 99, 8 701 739 27 83, 8 705 185 75 73
www.gazetyisaity.kz, e-mail: vsegazety@mail.ru
Алматы қ., Абылай хан даң., 60, Мақатаев көш.қиылысы, 208 кеңсе.

ЖК «Best Agency», мекенжайы: Алматы қ., Абылай хан даң., 60, Мақатаев көш.қиылысы, 209 кеңсе. Тел/Whatsapp 8 707 280 09 12.

«KAIROS» ЖК, Алматы қаласы, Жібек жолы даңғылы, 55, Пушкин көшесімен қиылысы, «Алма» СО, 4 қабат, ресепшн, тел.: 271-49-39, 8707 705-92-22. E-mail: kaldybayeva@mail.ru. Барлық хабарландыруды What's app бойынша қабылдаймыз.

ЖК «Gold Capital» Нұр-Сұлтан қ., Абай көшесі, 78, 105-кеңсе. Тел.: 8 (7172) 52-02-11,
8(702)839-90-86.

«Sokrat-PV» Юридическое агенство» ЖШС, Павлодар қаласы,Крупская көшесі,61,кеңсе 23. Телефон: 87027159520; 87182221266 (жұмыс).

«Назар-1 фирмасы» ЖШС («РУТА» ЖА), директоры Кривилова Татьяна Ивановна. Шымкент қ., Г.Иляев көшесі, 47 (Шаймерденов к. бұрышы) RBK банктің жанында, Тел.: 8 (7252) 53-40-48. WhatsApp : +7-705-705-31-31. E-mail: nazar.reklama@gmail.com

ЖК «TRade and service»,
Алматы қ., ш/а Жетісу-3, 55/133.

ЖК «Аюбаева», Қарағанды қ., Жамбыл көшесі, 11. Тел.: 8 (7112) 42-00-71.

«Грация» ЖШС, Атырау қаласы, Махамбетов көшесі, 107-а, 2-бөлме, тел.: 32-14-29, 30-65-24, 8701 920 4538.

«ЮрСлужба» ЖШС, Көкшетау қ., Е. Әуелбеков көшесі, 129. Тел.: 8 (7162) 25-77-17, 8(747) 8097074.

«Версия-Пресс» ЖШС, Павлодар қ., Естай көшесі 40. Тел.: 8 (7182) 32-47-67,32-49-04

Қалиасқаров Нұрлан Нұрғисынұлы ЖК, Петропавл қ.,К.Сүтішов көшесі,58,30-бөлме,3-қабат. Тел.: 8 (7152) 46-02-57,ұялы тел.: 8 (777) 572-29-91, 8 (701) 315-54-59.

ЖК «Бакирова Г.»,
Шымкент қ., Желтоқсан көшесі, 18. Әділет Департаметінің жанында. Тел.: 8 705 714 58 77.

Михеева Ольга Станиславовна ЖК, Қостанай қ., Гоголь көшесі, 110, ВП 67 (Чехов-Гоголь көш. қиылысы), Тел.: 8-714-2-50-97-07, ұялы тел.: 8-7758847211,8-7053506918.

«Озат-1» ЖШС, Ақтөбе қ., Алтынсарин көшесі 31. Тел.: 8 (7132) 40-41-05,ұялы тел.: 87774348344 және Ақтау қаласы.

ЖК «SAPA KZ» Атырау қаласы, ұялы тел.: 87781063779,e-mail:zan-at@mail.ru.

«Юридическая фирма «Консультант» ЖШС Орал қ.,Л.Толстой көшесі,28. Тел.: 8 (7112) 50-88-05.

«Реклама» ЖШС, Орал қ., Достық-Дружба даңғылы,182. Тел.: 8 (7112) 50-47-34.

«Компания Жете» ЖШС, Талдықорған қ., ш/а, Молодежный 3-үй, 1-п. Тел.: 8(7282) 24-29-66, 87058147221.

ЖК Гавриленко И.И., Қостанай қ.,пр. әл-Фараби 119-үй,407-А бөлме. Тел/факс: 8 (7142) 53-63-21.

«Жас Отау» ЖК Қыдырбаева Н.Н.Қызылорда қ., Әйтеке би көшесі, 27. Тел.: 26-45-89, ұялы тел: 8 (777)402-28-28; 8 (700) 332-24-78

ЖК Тажибаева, Тараз қаласы, Қойкелді көшесі 158 а, ХҚО аумағы. Ұялы тел.: 87017268772, 87054422939.

ЖК Новоселова Лилия, Петропавл қаласы,Қазақстан Конституциясы көшесі,28-үй,1-қабат. Тел.: (87152) 46-74-77,8-777-228-64-13.

ЖК «Reklam Servise», Тараз қаласы, Төле би көшесі,73 (ауладан кіру). Тел.: 8(7262)502222,ұялы тел: 87019457336 Татьяна.

ЖК «Выдай», Өскемен қаласы,60. Тел.: 8(7232) 578414, ұялы тел.: 87772256506.

БАЙҚАУҒА!

ӘСКЕРДЕ ҚАЛҒАН КЕК

Бас қалада өтетін жиналысқа барғанда, тергеуші Таңат өзінің қатаң сөгіс алатынын іштей сезді. Қашып кеткен күдіктінің бір-екі күнде табыла қоятынына сенім жоқ. Үміт тым әлсіз. Жедел уәкілдің оның ізіне түскеніне бір жылдың жүзі болса да, жіптің ұшы шықпады. Қылмысты жасырды деген айыппен ұсталғандар жазасын алғанымен, нағыз қылмыскер әлі табылмады. Жоғарыдан еститін сөгістен бұрын төрт баланы жетім, жап-жас келіншекті жесір қалдырған қатігездің бостандықта жүргені тергеушінің жанына қатты батады. Осы уақыт аралығында оның тағы бір жазықсыз жанды жазым етпесіне кім кепіл?.. Жүрдек пойыз болса жүйткіп келеді...

Жүрдек пойызға кешігіп қалып, осы бір қылмысқа ұрынған Ернардың да соры қалың екен деп ойлады. Ата-бабаларымыздың «Аяқасты жазадан сақта» деп тілейтіні де осындайдан қалған екен ғой...

Қатерлі кездесу

Қас қарайып қалған. Жамбыл облысынан Алматыға емделуге келген Ернар үлкен қаланың кептелісінде пойызға кешігіп, қонатын жері болмағасын сыныптасы Қайратқа хабарласады. Ол да мектепте бірге оқыған Дәуренмен бірге жүргенін, вокзалдан алыс емес Гүлдала ауылындағы «Динара» кафесінде отырғандарын айтады. Үш сыныптас бір-бірін көргеніне қуанышты еді, қуаныштың буымен сыраны да суша сімірді.

Бұл кафеде Жамбыл облысындағы әскери бөлімшеден қашып кеткен солдатты іздеп, күні бойы аяғынан тозған капитан Сабыр да отыр еді. Қақ-соқпен ісі жоқ, біртоға жігіттің әскери бөлімге орналасқанына бір-екі жыл болған. Үйдің жалғыз ұлы болғасын, ауылдан ұзай алмай, төрт баласын асырау үшін жаны қаламаса да, әскери қызметке орналасқан еді. Енді-енді бөлімшедегі міндетін толық меңгеріп келе жатқанда, боркемік сарбаз аса қиындық көрмесе де, әскерден қашып, соны іздеуге шыққан. Асығып жүріп, бөтен облыстан қонатын жер де сайлап алмапты. Күні бойы нәр татпаған соң, тамақтанып алған соң, кафе қызметкерлерінен сұрап тауып алармын деп «Динараға» бас сұққан.

Сыралатқан сыныптастар мұны әңгімеге тартып, бір облыстан екенін білгенде, бірге отыруды ұсынды. Ойына ештеңе алмаған сабырлы жігіт біраз уақыт бірге отырып, сосын тұрып кетермін деген.

– Бұл ауылға қайдан жол түсті? – деді Қайрат.

Бір солдат қашып кетіп, осы ауылдың тумасы болғасын соны іздеп келгем. Ертең тағы іздеймін. Ауылына бір келер...

– Ооо, бауырым, сен әскери адам болдың ғой, шенің қандай? – Дәуреннің мына сұрағы біртүрлі кекесінмен естілді.

– Капитан.

– Жасырмаймын, әскерде болғанда шенділерді аса жақтырмайтынмын.

Дәуреннің бұл сөзі бір шикіліктің басы болмасын деп секем алған Қайрат:

– Қазір әскерде емессің ғой, бауырым, – деп, бір-біріне тістене қараған жігіттердің қабағын жазбақ болып, екеуінің арқасын қаға берді. Дәурен жібіген сыңай танытып:

Бірақ біз жерлеспіз ғой, Жамбыл облысының жігіттері жасасын, жасасын!!! – деп айғайлады. Әскердегі шені жоғарыларға кеткен кегі ішінде қайнап тұрғанын жасырғысы келсе де, жасыра алмай, екі көзімен Сабырды ішіп-жеп бара жатты. Ол кезде дәл осы жалынды айқайының қылмыстық іздестіру тобының жігіттеріне жол көрсетерін Дәурен білген жоқ.

Суық хабар

Гүлдала – жылдан-жылға кеңейіп бара жатқан, жан-жағында саяжайы көп ауыл. Шалғайдан келіп қоныстанғандар бірді-екілі мал ұстап, бадаға қосады. Таңертең малын өріске шығарған Ақназар қария күнде өтіп жүрген жерінен бөтен бірдеңенің қарайып жатқанын көріп, әлденеден секем алғандай жетіп барғанда, қан-жоса болған ер жігіттің мәйітін көреді. Тумысынан сергек ақсақал бірден «102», «103» нөмірін тереді.

Әмиян бос. Құжат қалтада қалған. Соған қарағанда қылмыскер әккі болмаған сыңайлы. Сабыр Тілеуқабылов бұл ауылға іссапармен келгесін, мұнда оның таныстары болуы неғайбыл. Қылмыстық іздестіру тобы Сабырдың суретін алып қоғамдық орындарды аралай бастады.

«Динара» кафесінің қызметкерлері Сабырдың ол кафеде алғашында жалғыз, сосын үш жігітпен бірге отырғанын, олардың біреуінің «Жамбыл облысының жігіттері жасасын!» деп айқайлағанын айтты. Енді топ мамандары Жамбыл облысынан келгендерді іздеуге кірісті.

Сайдағы із

Қайраттың үйі кафеден алыс емес екен. Жеңгесі Әлима Жамбыл облысынан келіп, мұнда пәтер жалдап тұратынын, Қайраттың ауылға кеткенін айтты. Шұғыл шығып кеткені тегін емес, қасында кім бар еді, деген сауалға жеңгесі «ешкім» деп жауап берді.

Алматы маңындағы ГРЭС деп аталып кеткен ауылдан келген кинолог мамандарды мәйіт табылған жерден бірталай қашықтықтағы сайға әккі ит Ақтөс алып барды. Сайдан шала-пұла көмілген, қан қатқан киімдер шықты. Киімнің төсқалтасынан табылған «Сыныптас Ернар...» деп жазылған номердің өшіп тұрарын білсе де, тергеуші қоңырау соқты. Айғақ зат ретінде тіркелген киімдерді бөлімшеге апарған Таңат номердің кімнің атына тіркелгенін білу үшін мобильді операторға хабарласқан. Бұл кезде Жамбыл облысының жедел іздестіру тобы Алматы-Түркістан бағытындағы пойыз жолаушыларын тексеріп жатыр еді. Бетін бүркеп, жоғарғы төсекте жатқан Қайрат көп қарсыласпады.

Телефон Ернар Батырхановтың атына тіркеліпті. Құрылысшы, тіркелген мекенжайы көрсетілгенмен, тұрғылықты мекені белгісіз. Қайрат екеуі сыныптас. Соңғы қоңыраулар жазбасы алынғанда, тергеуші олардың қасында Дәуреннің болғанын білді. Көп ұзамай оның да толық атыжөні анықталды.

– Қайрат Темірбеков, сізге Ернар хабарласқанда, қасыңызда Дәуреннің бар екенін айттыңыз. Үшеуің сыра іштіңдер, әрі қарай не болды?

– Иә, іштік, біраз отырған соң әркім өз жөнімен кетті. Ернар екеуміз біздің үйге қонып, ертесі Алматыға қайттық. Ернарды одан кейін көрмедім.

– Дәурен қайда?

– Ол кафенің қасында қалған.

– Сыныптасыңыз Дәуреннің бұрын сотты болғанын білуші ме едіңіз?

– Өз аузынан естімеген соң, өсек болар деп сенбегем.

– Оның қайда тұратынын білмейсіз бе?

– Жоқ.

– Ернар қайда?

Осы кезде конвой Ернардың табылғанын, Таразға ол пойызбен емес, таксимен шыққанын айтты.

Қайратты сұрақ астына алып отырған тергеуші кабинеттен дереу шығып Ернарға барды. Шошып қалғаны көрініп тұр. Ол бірден болған жайды баяндап берді.

Қылмыскерді жасыру – қылмыс

Оның айтуынша, Алматыға жеткенде үш жігіт үш жаққа кеткен. Дәурен сол кезде енді ұсталса, жаза қатаң боларын айтқан. Бұл кезде Қайрат та, Ернар да қылмысты жасырғаны үшін жаза барын білмеген еді. Тергеуші осы ауылдан ұзамау керек екенін түсіндіріп, басшылыққа жауапкершілікті өз мойнына алатынын айтып екеуін босатты. Дәуреннің бұларға хабарласарына сенімді еді. Сенімі ақталмады.

Сыраға сылқия тойған сыныптастарын «Әскери адамның ақшасы көп болады, ұрып-соғып, онысын тартып алайық» деп азғырған да сол еді. Қайраттың үйіне қонуға келісіп, бұлардан бір-екі қадам алға жүріп кеткен Сабырды жон арқасынан жерде жатқан темірмен соғып құлатып, тепкілей бастаған Дәуренді тоқтата алмаған Қайрат пен Ернар оқиға орнынан кетіп қалады. Алайда Дәуреннің Сабырды өлтіріп қойғанын білгенде, қан жұғып қалған киімін жасыруға көмектесіп, қылмысты жасырғаны үшін 3 жылға бас бостандығынан айырылды.

Ал оларды арандатып, Сабырдың қалтасында екі мың теңге ғана болды деп ызаланған Дәурен әлі табылмады.

Сол үшін тергеуші де, жедел уәкіл де сөгіс алмақ. Сөгіс алса бір жөн, қызметін төмендетуі де мүмкін. Талай-талай ауыр қылмысты ашқан тергеуші үшін бұл оңай соққы емес.

Қоңырау

Жедел уәкілдің телефонның құлағында отырғанына кеше тура бір жыл болды. Жер жұтып кеткендей...

Күндегі әдетімен Өмірзақов Дәуреннің туыстарының телефонын тыңдауға кірісті. Солтүстік Қазақстанда тұратын нағашы әпкесі күнделікті күйбең тірліктің әңгімесін айтып, қызымен сөйлесіп жатты. Бір қолына немересін алғаны анық. Сөз арасында оның мазасызданып қолдан түспейтінін айтты. Бала жұбанбай кетті.

– Мама, қызуы бар шығар, тартпада қызу өлшегіш бар, өлшеп көріңізші, – деді қызы.

– Қазір. Дәурен, мына баланы ұстай тұршы...

Бір сәт үнсіз қалған Өмірзақов құлаққапты шеше сала өзінің телефонына жүгірді. Ол кезде тергеуші Таңат жиын болатын кеңсенің алдына жеткен.

– Табылдыыы!.. Жолдас подполковник, Дәурен табылды!..

– Шын ба?.. Жедел сол қаланың қылмыстық іздестіру тобына хабарла, үйге адамдарын жіберсін. Қазір мен жоғарыға баяндаймын.

– Құп.

Күн тәртібіндегі мәселелерден соң, кезек бір жыл бойы табылмаған қылмыскердің жайына келгенде, Солтүстік Қазақстан облыстық қылмыстық іздестіру тобы Дәуренді ұстаған еді.

Таңаттың көз алдына жәутеңдеген, төрт бала мен кемсеңдеген кейуана келді. Өмірзақовтың бір жыл шұқшиып телефон тыңдаған еңбегі ақталды.

Назым ДҮТБАЕВА

ТҰЛҒА

ҒАЛЫМНЫҢ ЖАРҚЫН БЕЙНЕСІ ЖАДЫМЫЗДА

Ғұмыры қысқа болғанмен, артында өнегелі із қалдырып, өзі өмірден өтсе де, еңбегі мен қызметі, айналасындағы адамдарға жасаған жақсылығы мен жанына жақын тарта білетін жылылығы естен кетпейтін адамдар бар. Сондай келбетімен өмірде есте қалатын тұлғаның бірі – заң ғылымдарының докторы, профессор Әбдуәлі ЕРЕНОВ.

Әбдуәлі Еренұлы – отандық экология, жер, су құқығы саласын дамытуға елеулі үлес қосқан көрнекті ғалым. Академик 1923 жылы 30 қыркүйекте Түркістан қаласында дүниеге келген. Мектепті бітірген соң инженер болсам деп армандаған. Алайда соғыс өрті мақсатына жеткізбеді. Жалындаған жас жігіт бірден майдан даласына аттанды. Ә.Еренов Ұлы Отан соғысы кезінде Сталинград шайқасына қатысты. Кейіпкеріміз майданнан оралғанда небәрі 19-ға толған еді. Содан болар, қалай өмір сүретінін, не істерін білмей дағдарғаны рас. Себебі соғыс бала кездегі арманын ұмыттырған еді.

Бірақ өмірді жаңадан бастауға күш тауып, Ташкент мемлекеттік заң институтына оқуға түскен бозбала 1949 жылы оқу орнын үздік бітіріп шығады. Әбдуәлі Еренұлы институтты бітірген соң арнайы жолдамамен Мәскеуге барып, КСРО Ғылым академиясы Құқық институтының аспирантурасына оқуға түседі. 1952 жылы Мәскеуде КСРО Ғылым академиясы Құқық институтында Ә. Еренұлы «Кеңестік Социалистік мемлекет дамуының бірінші кезеңіндегі Қазақстандағы жер-су заңнамасы» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғаған болатын. Ал 1963 жылы Алматыда Қазақ КСР Ғылым академиясының Философия және құқық институтында «Қазақ КСР-де социалистік жер қатынастарының пайда болуы мен дамуы» тақырыбында докторлық диссертация қорғады. 1965 жылы Әбдуәлі Еренұлы профессор атағын алып, 1967 жылы Қазақ КСР Ғылым академиясының корреспондент-мүшесі болды. 1983 жылы «Қазақ КСР ғылымының еңбек сіңірген қайраткері» атағын, 1985 жылы «Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану мен қорғауды құқықтық қамтамасыз етудің теориялық мәселелері» еңбегі үшін Қазақ КСР Ғылым академиясының Ш.Уәлиханов атындағы сыйлығын иеленді. 2003 жылдан бастап ҚР Ұлттық ғылым академиясының академигі. Ғалым сонымен бірге I және II дәрежелі «Отан соғысы» ордендері мен «Құрмет белгісі» орденінің, көптеген медальдардың иегері.

Профессор Әбдуәлі Еренов кейінгі ұрпаққа көптеген ғылыми еңбек қалдырды. Оның ғылыми-теориялық идеялары мен тұжырымдамалары ғылыми ортаның, оқырмандар мен кәсіби қызметкерлердің жоғары бағасына ие болған.

Ұстазымыз бар ғұмырын ғылымға арнады... Абай атамыз «Шәкіртсіз ұстаз – тұл» демекші, Әбдуәлі Еренов – біз үшін тынымсыз ізденістің шынайы еңбектенудің үлгісіне айналған тұлға.

Әл-Фараби «Ғылымның сарайына кіретін адамның ары таза, жан иманы кәміл, пейілі тура болуы керек» деген екен. Міне, осы сөздер эколог-ғалым Әбдуәлі Ереновке арналып айтылғандай. Өйткені ғұлама ғалымның сипаттамасында келтірілген ғылыми-тұлғалық қасиетті, бекзаттықты, әдемі болмысты біз ұстазымыздың бойынан көреміз. Ұстазымызды өмірдің сыны айналып өтпеді, ол тағдырдың қанша кермек дәмін татып, жанкешті өмір сүрсе де, ешқашан мойымады, өзінің адами болмысымен, кісілігімен «ұстаз» деген атқа лайықты бола білді. Әбдуәлі Ереновтың кез келгенді жатырқамай жанына жақын тартатын, салмақты, салиқалы сөзімен айналасын баурап алатын, ағалық ақ қасиетімен қашанда шуағын шаша білетін ерекше тұлғасы баршамыздың есімізде қалды. Ә.Ереновтің шығармашылық мұрасының басым бөлігі өткен ғасырға жазылғанымен, қазіргі кезде де өзектілігін, құндылығын жойған жоқ. Ғалымның іргелі еңбектері еліміздің заң ғылымының алтын қорын құрайды.

«Мың адамға татитын ғұмыр кешкен» аяулы ұстазымыз Әбдуәлі Еренов биыл 100 жасқа толды... Өзі өмірден өткенімен, жарқын бейнесі жадымыздан кетпейді. Халқымызда «Жақсының аты, ғалымның хаты өлмейді» деген қанатты сөз бар. Әбдуәлі Ереновтың артына қалдырған ұстаздық ұлағаты мен мол ғылыми мұралары – осының айқын дәлелі.

Ләззат ЕРКІНБАЕВА,
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Академиялық мәселелер бойынша Басқарма мүшесі – проректор, заң ғылымдарының докторы, профессор

ЗАҢ газеті

Редакторлар кеңесінің төрағасы – директор
Досымбек ӨТЕҒАЛИЕВ

Бас редактор **Айнұр СЕМБАЕВА**
Бас редактордың орынбасары **Шолпан ҚАРАЕВА**

Нөмірдің кезекші редакторы **Ерлік КЕБЕКБАЙ**

Меншік иесі:
«ЗАҢ» МЕДИА-КОРПОРАЦИЯ»
ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІ

МЕНШІКТІ ТІЛШІЛЕР:

Астана	Айша Құрманғали 8 707 851 91 13.
Алматы облысы	Нұрбол Әлдібаев 8 701 357 66 84.
Ақтөбе облысы	Жансая Есмағанбетова 8 705 398 62 83.
Атырау облысы	Боранбай Ғалиев 8 775 543 03 80.
Маңғыстау облысы	Жазира Әбіл 8 702 514 54 44.
Қызылорда облысы	Гүлбану Мақажан 8 701 697 39 86.
Түркістан облысы	Сейітхан Құлмаханбетов 8 707 721 19 59. Шадияр Мекенбайұлы 87757335665
Батыс Қазақстан облысы	Нұрлыбек Рахманов 8 707 177 80 70.

РЕДАКЦИЯНЫҢ МЕКЕНЖАЙЫ:

050012, Алматы қаласы,
Х.Досмұхамедұлы көшесі
68 «б»-үй.
Қабылдау бөлмесі:
292-43-43, 8 708 929 9874, zangazet.kz

E-mail: zanreklamaastana@mail.ru

«Заң газеті» аптасына 2 рет – сейсенбі, жұма күндері жарық көреді.
Жеке таралым 5596 дана
Апталық таралым 11 192 дана

Тапсырыс №158 Индекс 65921

Газет Қазақстан Республикасы бойынша таралады

Газетіміздің электронды нұсқасын ZANMEDIA.KZ сайтынан оқи аласыздар.

Газет бетіндегі жарияланымдардың позициясы мен фактілері үшін редакция жауап бермейді.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауапты. Жарнама берушінің жіберген қателігіне байланысты талап-тілектер хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде қабылданады.

Газетті есепке қою туралы **№16297-Г куәлікті 2017 жылғы 12 қаңтарда** Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникация министрлігі берген.

Газеттің терімі мен бет қаттау жұмыстары «Заң» Медиа-корпорация» ЖШС компьютерлік орталығында жасалды. Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы, Сейфуллин көшесі, 2«б», «Принт плюс» ЖШС баспаханасында басылып шығарылды. Тел.: факс. 8 (727) 51-78-27, 8 (727) 51-78-31